TRAVAUX GÉOGRAPHIQUES
PUBLIÉS SOUS LA DIRECTION DE
EUGENJUSZ ROMER
PROF. DE GÉOGRAPHIE À L'UNIVERSITÉ DE LÉOPOL
FASCICULE VII

GEOGRAPHICAL WORKS
BY EUGENE ROMER
PROF. OF GEOGRAPHY AT THE UNIWERSITY OF LWÓW (LEMBERG)
MEMOIR VII

PRACE GEOGRAFICZNE
WYDAWANE PRZEZ EUGENJUSZA ROMERA
ZESZYT VII

SPIS LUDNOŚCI

NA TERENACH ADMINISTROWANYCH PRZEZ ZARZĄD CYWILNY ZIEM WSCHODNICH (GRUDZIEN 1919)

Z MAPĄ

WYDAŁ EUGENJUSZ ROMER

STATISTIQUE NATIONALE DES PROVINCES SOUS „L'ADMINISTRATION POLONAISE DES PAYS DE L'EST" (DÉCEMBRE 1919)

STATISTICS OF LANGUAGES OF THE PROVINCES BEING UNDER THE POLISH „CIVIL ADMINISTRATION OF THE EASTERN LANDS" (DECEMBER 1919)



LWÓW — WARSZAWA
WYDANE ZASIŁKIEM ZARZĄDU ZIEM WSCHODNICH
KSIĄŻNICA POLSKA T-WA NAUCZ. SZKÓŁ WYŻSZYCH
MCMXX

ERRATA:

	B. Rusini W. Ruthen.	Żydzi Jews	Polacy Poles
p. 46 Bobrujsk (M):	33·8	57·4	6·9%

ODBITO W ZAKŁADZIE DRUKARSKIM „GRAFIA" WE LWOWIE

SPIS LUDNOŚCI NA POLSKIEJ LITWIE I BIAŁORUSI

WYDAŁ EUGENJUSZ ROMER

TREŚĆ:

WSTĘP

Spis ludności dokonany na obszarach zajętych przez wojska polskie jest jednym z najwspanialszych dokumentów pracy administracyjnej z czasów wielkiej wojny światowej. Wprawdzie zarówno austrjacka, jak niemiecka administracja okupacyjna przeprowadzała spisy ludności na mniej lub więcej rozległych obszarach dawnego wschodu Polski, a chwilowo zajętych przez państwa centralne w wojnie z Rosją, to jednak nietylko spisy te nie doczekały się oficjalnej publikacji szczegółowej, nie posiadają wszechstronnie objektywnej wartości naukowej, z powodu najoczywistszych zamiarów niemieckiej administracji zatajenia rzeczywistego stanu rzeczy, stwierdzonego spisami ludności, przez nich wykonanymi. O wynikach owych spisów, wnosić można było przez dłuższy przeciąg czasu tylko z problemów politycznych, które zaprzątały niemieckie władze okupacyjne i ich naczelne dowództwo. W głośnym, jakkolwiek tajnym raporcie v. Beckeratha przesłanym naczelnej komendzie niemieckiej z Wilna 3 stycznia 1917 czytamy: „Nie doceniano w Berlinie nie tylko liczebnej siły polskości, ale też politycznego i ekonomicznego znaczenia tego elementu. Statystyki oficjalne rosyjskie, które tutaj znaleźliśmy, a które zupełnie nie odpowiadają naukowym wymogom nowożytnym takiej pracy, są napewne sfałszowane na niekorzyść Polaków, których istotna siła i znaczenie występowały na każdym kroku z oczywistością. Nasz spis z r. 1916 udowodnił, że znaczenie Polaków jest na Litwie nieporównanie potężniejsze, niż przepuszczano, a nie mniej, że Polacy są tam jedynym elementem, posiadającym wybitne kwalifikacje polityczne i twórcze. Jeśli jest możliwem rządzić bez nich w czasie wojny, w czasie pokoju rządzenie przeciw nim zdaje się być nietylko trudnem, ale nawet niebezpiecznem, gdyż inne narodowości na Litwie nie są zdolne dać żadnego poważnego i stałego punktu oparcia.“ Równocześnie z tym raportem przesączyły nieliczne wiadomości o wynikach spisu niemieckiego, z których tyle napewne wy-

nikało, że nietylko miasta wielkie Wilno i Grodno, ale nawet cały wówczas przez Niemców okupowany obszar dawnej Litwy historycznej, obejmujący znaczne części byłej gubernii grodzieńskiej i wileńskiej jest zamieszkały przez cztery elementy etniczne (Polacy, Białorusini, Litwini i Żydzi), z których wprawdzie żadęn nie ma absolutnej większości, lecz z pośród których najliczniejszymi są Polacy.[1]) Wszakże równocześnie z tymi wiadomościami pojawiły się w oficjalnym druku władz okupacyjnych, w druku niedostępnym dla publiczności,[2]) dane statystyczne o zaludnieniu obszarów okupowanych o tyle inne, że odnoszące się do inaczej wykrojonych terytorjów administracyjnych, ale stwierdzające z większą jeszcze stanowczością dominującą rolę Polaków w zaludnieniu tych niedających się ściśle ograniczyć terytorjów dawnej gubernii grodzieńskiej i wileńskiej. Na zewnątrz administracja niemiecka nietylko wyników swego spisu nie wypuściła, lecz przeciwnie na zlecenie komendy wojskowej „Ober-Ost" wydała u Friedrichsena w Hamburgu wielki atlas etnograficzny: "Völkerverteilung in Westrussland", który pojawił się w r. 1917 odrazu w drugiem wydaniu. W atlasie tym zatajono zupełnie fakt wykonania spisu przez niemieckie władze okupacyjne i oparto grafikę map wyłącznie na wynikach rosyjskiego spisu z r. 1897, którego fałszywość wyników nie budziła wówczas już w nikim żadnych wątpliwości. Jest znamienne, że w pierwszym wydaniu tego Atlasu, starannie zniszczonem, lub schowanem, znanem bowiem tylko z nielicznych egzemplarzy, znajdował się wstęp polemiczny z wnioskami politycznemi, anonimowego memorjału, opierającego się na wynikach spisu, dokonanego przez niemieckie władze okupacyjne. Wstęp ten zdradzający fakt istnienia innych podstaw naukowych do oceny stosunków etnograficznych Litwy historycznej poza spisem rosyjskim z r. 1897, został przez polityczną cenzurę niemiecką skreślony i w ten sposób powstało II wydanie Atlasu etnograficznego „Ober-Ost"'u, osobliwego dokumentu gwałcenia i tajenia prawdy przez Niemców, o ile ona na korzyść Polaków przemawiać miała.

Na obszarze dawnej Litwy historycznej objętej niemiecką okupacją rozpoczęła się faza represji politycznych i administracyjnych skierowana przedewszystkiem przeciw Polakom. Po dwu latach takiej pracy, przedsięwzięła okupacyjna administracja niemiecka kontrolę swej działalności i zarządziła w r. 1918 nowy spis ludności. Wyniki tego spisu, jakkolwiek nie można o nich powiedzieć, by nie ujawniły bodaj częściowo skuteczności zabiegów administracji okupacyjnej w kierunku wskazanym przez politykę okupacyjną, pozostały w zupełnej tajemnicy, dopóki ich na jaw nie wydobyli Polacy z archiwów, opuszczonych przez cofających się z Polski w popłochu Niemców. Niestety szczegóły tego drugiego, jak i pierwszego spisu zostały widocznie na czas odwiezione do Berlina, stąd tylko ogólne wyniki obu spisów są nam znane i opublikowane przez polską Delegację pokojową w Paryżu[3]). Z obu spisów są znane tylko cyfry absolutne i procentowe dla poszczególnych grup narodowościowych podług powiatów administracyjnych, wprowadzonych przez okupacyjną administrację, a jakkolwiek oba spisy zgodnie wykazują dla rozległych terytorjów dawnej Litwy historycznej ogromną przewagę polskiego zaludnienia, to jednak fakt zupełnej niezgodności podziału administracyjnego kraju nietylko z poprzednim

---

[1]) v. „Polnische Blätter", Berlin. 1917, Bd. VI, p. 160 sq.

[2]) Bericht über die Einrichtung und Fortentwicklung der Verwaltung Wilno für das I Viertel und das Wilno—Suwalki für das II Viertel des Jahres 1916.

[3]) Note sur la statistique demographique des confins orientaux de la Pologne. Paris, Mai 1919. Comm. polonaise des travaux preparatoires au Congres de la Paix.

podziałem administracji rosyjskiej, ale nawet pomiędzy podziałem administracji okupacyjnej z r. 1916 i 1918 uniemożliwia wszelką kontrolę lub porównanie wyników, wogóle wszelką ścisłą pracę naukową nad problemem polskości na obszarach dawnej Litwy historycznej, do którego to problemu okupacyjny spis niemiecki dał niewątpliwie najgruntowniejsze i najpoważniejsze podstawy materjalne. Cofająca się w r. 1918 administracja niemiecka owe podstawy materjalne doszczętnie usunęła, a te nawet opracowania, które w skrytości przed nauką i polityką po sobie pozostawiła, nie nadają się do krytycznego i porównawczego naukowego użytku.

Trudności, jakie występowały przy porównaniu spisów niemieckich z oficjalnemi spisami rosyjskiemi nietylko pod względem stosunków narodowościowych, przez ostatnie na niekorzyść Polaków niewątpliwie sfałszowanych, ale i pod względem absolutnych cyfr ludności i powierzchni jednostek administracyjnego podziału, nietylko uniemożliwiały kontrolę wyników owych spisów ludności, ale nie mniej pozwalały na stawienie najrozmaitszych hipotez co do geograficznego rozmieszczenia poszczególnych elementów narodowościowych, wchodzących w skład ziem dawnej Litwy historycznej. Jeden przykład objaśni nasuwające się trudności i możliwości stawiania różnorodnych hipotez na podstawie analizy spisu niemieckiego. Gdy co do polskości miasta Wilna żaden z wymienionych spisów i danych, które zostały ogłoszone nie może budzić wątpliwości, to nieco inaczej przedstawia się sprawa roli elementu polskiego w zaludnieniu powiatu wileńskiego w świetle spisów niemieckich. Spisy niemieckie odnoszące się za każdym razem do jednostki administracyjnej, innej co do powierzchni i kształtu terytorjum dają nam dla powiatu wileńskiego 4 dane, a mianowicie:

	I	II	III	IV
Zaludnienie powiatu	74.740	63.076	197.881	252.150
Liczba Polaków	68.136	56.632	148.200	118.400
Procent Polaków	94·7	89·8	74·3	47·7%

Oczywiście, że różnice takie, jak te, które powyżej wykazano, mogą się odnosić tylko do zupełnie odrębnych terytorjów, ale też właśnie dlatego mogą takie różnice dać podstawę do różnych hipotez, nie dających się przedmiotowo sprawdzić, a odnoszących się do geograficznego rozmieszczenia poszczególnych grup narodowych zamieszkujących to terytorjum. Do przeprowadzenia objektywnego dowodu na jakąkolwiek hipotezę koniecznym jest szczegółowy materjał spisowy, a tym dla spisu niemieckiego nauka nie rozporządza.

Dla przedłożonych powyżej względów w stosunku do spisów przeprowadzonych przez okupacyjną administrację niemiecką, a wobec nieobjektywności nietylko pod względem statystyki narodowościowej, stwierdzonej dla spisu rosyjskiego z r. 1897, jest spis wykonany przez polską administrację cywilną na obszarze tzw. Ziem Wschodnich pierwszem wielkiem dziełem administracyjnem, pozwalającem na naukowe odtworzenie nieomal całokształtu stosunków demograficznych na tym obszarze w czasie i po sześciu latach trwania „wielkiej wojny".

Aby ocenić wielkość i doniosłość dzieła dokonanego przez polską administrację, należy sobie uzmysłowić, że dokonane ono zostało w grudniu 1919, w niespełna pół roku po okupacji kraju przez wojsko polskie, że spisem ludności objęto obszary większe od całego byłego król. Kongresowego, a około dwa razy większe od obszarów objętych głównym spisem okupacji niemieckiej z r. 1918, że obszary

objęte spisem należą do najrzadziej zaludnionych dziedzin Europy, z gęstością schodzącą częstokroć poniżej 10 ludzi na km², że wszakże w przeciwstawieniu do rzadkości zaludnienia są to zarazem dziedziny z niesłychanie licznemi a więc gęstemi osiedlami. Fakt, że na obszarze objętym spisem ludności mieszka niespełna 4 miliony ludzi, że ta nieznaczna liczba ludności mieszka rozproszona w blisko 40.000 osadach, o zaludnieniu przeciętnem, pomijając miasta i miasteczka, nie przekraczającem 80 ludzi na osadę, że ludność ta należy dzięki niesłychanemu jej zaniedbaniu przez administrację rosyjską do najbardziej ciemnych i nieoświeconych mas ludowych Europy, że jest to kraj klasyczny analfabetyzmu, a dopiero zrozumiemy z jakiemi trudnościami miała do walczenia polska administracja w dokonaniu tak cywilizacyjnego, a w danych warunkach tak zawiłego dzieła, jakiem jest spis ludności.

Nie należy zapominać, że prócz tych wszystkich przyczyn geograficznych i ogólno-społecznych, które utrudniały dzieło spisu ludności, nie brakło wielu innych jeszcze przyczyn, które były związane z osobliwą chwilą, w której spisu dokonywano, a które groziły podkopaniem całego tego cywilizacyjnego przedsięwzięcia. Wszak stokilkadziesiąt lat administracji rosyjskiej nie mogło wzbudzić i wzmocnić zaufania do wszelakiej działalności organów administracyjnych wogóle, wszelka oficjalna praca regestrująca ludność, czy majątek ruchomy czy nieruchomy poprzedzała zawsze akcję polityczną, w dziedzinie uprawnień narodowych czy religijnych, często też inicjowała akcję fiskalną, która niemal z reguły stawała się środkiem walki politycznej. Okupacja niemiecka zdołała utrwalić tylko w pojęciu ciemnej ludności, że rekwizycje materjalne i represje polityczne są jedynym celem dla których przeprowadza się regestrację ludności. Jakież potężne źródło nieufności musiało się na takiem tle rozwinąć wśród ludności nękanej przez administrację rosyjską od wieku, a gnębionej wojenną okupacyjną administracją niemiecką od lat blisko czterech. Nie jest naszą rzeczą śledzić, w jakim stopniu zdołała okupacyjna administracja polska prześcignąć w kierunku dodatnim inne typy wojennej administracji, których strasznych zmienności nieszczęsny ten kraj w najokropniejszym zapewne stopniu doświadczył, ale to pewne, że spis ludności przeprowadzony przez polską administrację wykazuje niezbicie, że w tym kierunku zdołała ona dokazać rzeczy niezwyczajnej, bo łamiąc straszne zapewne opory nieufności i niewiary dostarczyła materjału demograficznego, który pod wielu względami oprze się skalpelowi krytyki naukowej, okaże się materjałem, na którym będzie można bodaj w ogólnych zarysach dać przedmiotowy obraz stosunków ludnościowych tego kraju, zarówno pod względem stosunku zaludnienia do geograficznych i ekonomicznych warunków, jak też wzajemnych stosunków grup etnicznych i wyznaniowych, kraj ten zamieszkujących.

Dwie przyczyny złożyły się na to niezwykłe powodzenie polskiej administracji. Wojska polskie wkraczając mianowicie w te kraje, nigdy i nigdzie nie głosiły aneksji, a przeciwnie wszędzie głosiły zasadę samostanowienia narodów o sobie i tej zasadzie pozostały wiernie także i czynniki cywilnej administracji, jakoteż centralnych organów rządu polskiego, który nie pokusił się na akt aneksji mimo zbiorowych wezwań, które ze strony miejscowej ludności z wielu tysięcy osad i gmin do rządu i sejmu polskiego dochodziły. To stanowisko rządu, wojska i społeczeństwa polskiego względem ludności krajów, zajętych na obszarze dawnej Litwy historycznej, było w każdym razie zupełnie nowem i nieznanem dotychczas dla tej

ludności zjawiskiem, a zarazem zjawiskiem, budzącem wśród tej ludności nieznane dotąd w stosunku do rządu zaufanie. Na takiem podłożu psychicznem przyjęła ludność zamieszkująca t. zw. Ziemie Wschodnie zapewne bez zwyczajnego w takich przypadkach niepokoju zarządzenia dotyczące spisu ludności. W ogłoszeniach publicznych, zarządzających spis ludności, władze wytłumaczyły potrzebę spisu interesem zbadania szkód wojennych, które poniosła czy to ludność sama, czy jej majątek ruchomy i nieruchomy, zwróciły uwagę na interes, które okolice i które warstwy społeczne i etniczne, jakoteż które wyznania najbardziej w owej zawierusze wojennej ucierpiały, a tem samem wytłumaczyły ludności potrzebę i konieczność szczegółowej w tym kierunku informacji. A gdy w dodatku całe zadanie przeprowadzenia technicznego spisu władze złożyły w ręce ludności miejscowej, gdy nietylko bezwarunkowo żaden wojskowy, ale w zasadzie żaden urzędnik tej funkcji nie przeprowadzał, gdy nad objektywnością i bezstronnością owych miejscowych delegatów „spisowych" jak najstaranniej władze czuwały, a „spisowych" narzucających w nielicznych przypadkach ludności swą opinję o jej przynależności narodowej, bezzwłocznie od tej funkcji usuwały, powstało dzieło, które samo przez się pozostanie chlubą polskiej administracji na ziemiach okupowanych na obszarze dawnej Litwy historycznej.

Spis ludności z grudnia 1919 objął cały obszar t. zw. Ziem Wschodnich, t. j. gubernję Grodzieńską z wyłączenie powiatów białostockiego, bielskiego i sokólskiego, całą dawną gubernję Wileńską z wyjątkiem skrawków powiatu trockiego, jakoteż znaczne części byłej gubernji Mińskiej w jej części położonej na zachód od Berezyny. Obszar ten podzielony na trzy okręgi, Wileński, Miński i Brzeskolitewski, które nie są identyczne z dawnemi terytorjami gubernji, ale każdy okręg podzielony na powiaty, które są przeciwnie zgodne co do obszaru i kształtu z powiatami byłej rosyjskiej administracji, wyjątek stanowią jedynie trzy powiaty, a to powiat brasławski, utworzony z części powiatu Iłłuksztańskiego Kurlandji i powiatu Jeziorowskiego dawnej guberni Kowieńskiej, jakoteż powiaty Nowogródzki i Baranowicki, utworzone z dawnego powiatu Nowogródzkiego. Spis ludności wykonany w takich granicach i takim podziale administracyjnym posiada tę też zaletę, że umożliwia bezpośrednie porównanie swóich wyników z wynikami dawnych spisów rosyjskich.

Dobrym planem wprowadzone w życie i dokonane na miejscu dzieło spisu ludności, zgromadzone w archiwum Centralnego Biura Spisu Ludności we Wilnie, zostało tam poddane nader starannemu opracowaniu. Na czele wszystkich tych prac stał p. Zabierzowski, który zdobył zasługę zastosowania nietylko odpowiedniej polityki spisowej, lecz równie poprawnej, stojącej pod każdym względem na nowożytnej wyżynie wymagań naukowych techniki opracowania materjału spisowego. Wspaniałe djagramy i mapy, złożone w oryginale w archiwum Biura pozostaną trwałą chlubą tego dzieła poczętego i wykonanego z wielką miłością prawdy, która była znacznie lepszą przewodniczką metod pracy, aniżeli wysokie wykształcenie naukowe i doskonała rutyna techniczna, tak często zbaczana namiętnościami i przesądami politycznymi i narodowymi.

Wszakże nad tem dziełem wojennem zawisła groza zmiennych losów wojny. Ewakuacja Wilna przerwała normalny tok opracowania materjałów spisowych, które przewiezione do Torunia i Włocławka nie zostały oszczędzone od następnych wypadków wojennych. Ostrzeliwanie Włocławka dotknęło, na szczęście w nieznacznej tylko mierze i kilka skrzyń skrzyń spisowego Archiwum.

Preliminarz spisu ludności, dotyczący przedewszystkiem stosunków wyznaniowych i narodowościowych był jednak już w owej tak dla Polski ciężkiej chwili gotowy i powielany we większej liczbie egzemplarzy, co prawda przechowanych we Włocławku, z wyjątkiem jedynego egzemplarza, który wraz z manuskryptowemi mapami i diagramami, został w osobnej skrzyni przewieziony do Warszawy.

W takim stanie rzeczy miałem sposobność zapoznać się z wynikami tego spisu i jego opracowaniami graficznemi dzięki uprzejmości Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich p. Osmołowskiego i p. Czesława Krupskiego, naczelnika sekcji oświatowej zarządu Ziem Wschodnich, który nie szczędził sił, by mię jak najszybciej i jak najwszechstronniej z treścią rozległych prac Biura Spisowego zapoznać. Przekonany w zupełności o wielkiej wartości naukowej tego operatu, a zarazem o wielkiej jego doniosłości i aktualności politycznej, pozwoliłem sobie za zgodą moich oficjalnych informatorów zaprosić dwu profesorów Uniwersytetów amerykańskich, Dana-Duranda z Minneapolis i R. H. Lorda z Harvard, by zapoznali się z owymi dokumentami polskiej wojennej pracy administracyjnej i cywilizacyjnej, dokonanych na obszarze dawnej Litwy historycznej. Uczeni amerykańscy śledzili z najżywszem interesem przedłożone im dokumenta. a wyjaśnienia udzielane im przez p. Krupskiego w asystencji zawodowych urzędników czyniły wrażenie dobrze złożonego egzaminu na ściśle i wszechstronnie stawiane pytania.

Profesor Durand, pierwszorzędny specjalista w sprawach spisowych, nie odmówił mi swej opinii na piśmie, którą poniżej załączam. Opinia ta w znacznej mierze zwalnia mię od dyskusji na temat objektywności a więc i naukowej wartości spisu. Na jeden tylko szczegół pozwolę sobie zwrócić uwagę. Na całym obszarze, na którym wykonano spis ludności, istnieje ścisła bardzo korelacja między wyznaniem a narodowością. Katolicy są narodowości polskiej i litewskiej, prawosławni są narodowości białoruskiej i rosyjskiej. Katolicy białoruskiego pochodzenia przyznali się w znacznej mierze do narodowości polskiej. Wszakże w tych ogólnych ramach wzajemnej relacji między wyznaniem i narodowością zachodzą rozliczne drobne modyfikacje, które są doniosłym objawem cywilizacyjnych wpływów wschodu i zachodu na pojęcie narodowości i na tendencje samookreślenia swej narodowości bez względu na wyznanie i pochodzenie etniczne. Już powierzchowna obserwacja tych w całości zawiłych stosunków zezwala na wydzielenie terytorjów wpływu cywilizacji zachodniej i wschodniej. Pierwsze terytorjum rozpościera się na zachodzie a przedewszystkiem na szerokim trakcie od Grodna do Dyneburga, drugie obejmuje wschodnią część Polesia i porzecza Berezyny. Pomiędzy temi dwu terytorjami znajdują się dwa ośrodki zamieszkałe przez ludność, do której ani jeden ani drugi z prądów cywilizacyjnych zwycięsko jeszcze nie dotarł, są to okolice powiatu oszmiańskiego i kobryńskiego, dziedziny ze szczególnie liczną ludnością, która nie umiała określić swej narodowości. Są to dziedziny „tutejszych", szczególnie silnie wykształcone w kobryńskiem, gdzie nietylko dzięki krzyżowaniu się wpływów cywilizacyjnych, ale też dzięki bardzo rzadkiemu zaludnieniu ich przesączanie musiało się dokonywać ze szczególnie zwolnionem tempem. Dwie tablice tej publikacji poświęcono w szczególności ilustracji owych tak dla tego terytorjum interesujących relacyj, nie wątpię jednak, że dopiero śledzenie tych relacyj topograficzne rzuci zupełnie nowe i pełne światło na rolę i drogi owych dwu cywilizacyj, wschodu i zachodu. Cyfry tablic szczegółowych dać mogą w tej mierze wiele i interesujących już informacyj, zanim ogłoszenie całego materjału spisowego, obej-

mującego około 40.000 miejsc zaludnionych nie da podstawy do gruntownego studjum w tym kierunku.

Cieszę się, że zanim ta źródłowa i pełna publikacja się pojawi, co w danych warunkach zapewne sporo czasu zajmie, Zarząd cywilny Ziem Wschodnich dał mi sposobność i środki do ogłoszenia tego pierwszego na stosunki zaludnienia tych ziem obrazu; niech mi będzie wolno złożyć mu za to zapewnienie szczerego zobowiązania. Zadanie nie było wcale łatwe, zważywszy krótkość i burzliwość czasu, która ludzi i rzeczy nie tylko przenosiła z dnia na dzień do innych dziedzin chwilowo znękanej Rzeczpospolitej, ale nawet znaczną i podstawową część opracowań t. j. oryginalne mapy narodowościowe przeniosła do Mińska a tem samem zmuszała mię do zupełnie nowego opracowania mapy na podstawie materjałów.

Załączona mapa jest nie tylko nowem, ale też metodycznie zupełnie innem opracowaniem od map wykonanych w rękopisie przez Biuro Spisowe w Wilnie. Mapy oryginalne wyznaniowe i narodowościowe są mapami katastralnemi, cała powierzchnia gminy jest na nich odznaczona kolorem, odpowiadającym poszczególnym grupom wyznań i narodowości, lub poszczególnym stopniom procentowym tych grup. Tej metodzie zawdzięczają mapy oryginalne ciągłość i naoczność obrazu, wszakże zaciemniają obraz geograficznego rozmieszczenia gmin, a w zupełności zatracają obraz relacji między gęstością zaludnienia poszczególnych dziedzin a ich charakterem wyznaniowym, lub narodowościowym. Dlatego zastosowałem, jak już tylekrotnie w „Pracach Geograficznych" do unaocznienia stosunków zaludnienia stosunków zaludnienia Ziem Wschodnich metody topograficznej, która daje zarówno obraz rozsiedlenia ludności, jak też dla każdej gminy etniczne i wyznaniowe właściwości jej mieszkańców.

Lwów, dnia 17 września 1920.

Eugenjusz Romer

Warszawa, 6 sierpnia 1920.

MÓJ KOCHANY PROFESORZE ROMER!

Jako dawny kierownik Biura statystycznego w Stanach Zjednoczonych byłem w wysokim stopniu zainteresowany tablicami i mapami, podającemi wyniki spisu ludności zorganizowanego w ostatnich czasach przez Polski Zarząd Ziem Wschodnich, a obejmującego przedewszystkiem obszar zwany zwyczajnie Białorusią — gubernje mińską, wileńską i brzesko-litewską.

Dziękuję serdecznie za użyczenie mi sposobności zbadania tych danych, które mają bardzo wielkie znaczenie, gdyż odnoszą się do stosunków etnograficznych tego obszaru. Należy przypuszczać, że niektórzy podadzą w wątpliwość prawdziwość statystyki zestawionej przez Polaków w tych ziemiach wobec istniejących tam teraz warunków. Nie byłem przy spisie obecny, ale znajduję wiele faktów, które mnie skłaniają do przypuszczenia, że wyniki uzyskane odpowiadają rzeczywistości lub do niej są bardzo zbliżone. Są one następujące:

1. Wielka liczba przeprowadzających obliczenie, która utrudniała wszelką akcję tendencyjnego porozumiewania się.

2. Fakt, że przy urządzaniu spisu pracowały tylko osoby cywilne.

3. Fakt, że wielka część ludności zdobyła się jedynie na oświadczenie jako „tutejsi" bez podania swej narodowości.

4. Fakt, że wielu katolików podało swą narodowość jako ruską, a natomiast wielu prawosławnych przyznało się do narodowości polskiej.

5. Fakt, że o ile procent Polaków w pewnych okolicach jest o wiele wyższy aniżeli nam go podaje urzędowy spis rosyjski z r. 1897, natomiast odpowiada temu rozmieszczenie geograficzne tej ludności i zgadza się z innemi znanemi faktami.

6. Przedewszystkiem fakt, że spis polski wykazuje większość ludności niepolskiej na pewnych małych obszarach, na których w razie fałszowania spisu odpowiadałaby interesom polskim większość polska. Można to zauważyć na wielkich pasach terytorjów na wschód od Brześcia i na południowy zachód od Mińska.

Przyjmując zaś te dane statystyczne jako zbliżone do prawdy, można zauważyć wyraźnie, że duży pas obszaru położony na północnym wschodzie Polski Kongre-

sowej i kończący się daleko poza Wilnem jest przeważnie polski, podczas gdy południe i wschód tych terenów zamieszkuje przeważnie ludność białoruska i prawosławna.

Pozwól Pan, że wyrażę gratulacje, tym, którzy naukowe dzieło spisu doprowadzili do skutku, dając mu przedziwnie jasną i uczoną formę tablic, a szczególnie map i diagramów.

Szczerze Wam oddany

E. Durand
Członek Doradczej Misji amerykańskiej technicznej w Polsce.

Ma Pan zupełną swobodę użycia tego listu wedle swej woli.

Varsovie le 6 août 1920

MONSIEUR LE PROFESSEUR ROMER

Cher Monsieur!

Comme ancien directeur du bureau de recensement aux Etats-Unis j'ai été hautement intéressé par les tableaux et cartes démontrant les résultats du recensement organisé récemment par l'administration polonaise dans les territoires de l'Est renfermant principalement les régions qu'on appelle habituellement les gouvernements blancs-ruthéniéns de Minsk, Wilno et Brest-Litowsk. Je vous remercie bien cordialement de l'occasion que vous me donnez d'examiner ces données qui sont de la plus grande importance vu qu'elles concernent les rapports éthnographiques de ces régions.

Il est à présumer que certaines personnes vont mettre en doute la validité d'une statistique dressée par des Polonais dans ces régions en présence des circonstances actuelles. Je n'ai pas assisté au recensement, mais je trouve plusieurs faits qui me portent à croire que les résultats obtenus répondent au moins approximativement à la réalité. Voici ces faits:

1. Le fait que le grand nombre du personnel employé qui rendrait un accord facile des plus difficiles.

2. Le fait que le personnel employé se composait exclusivement de civils.

3. Le fait qu'une grande partie de la population a été autorisée à se déclarer seulement comme „d'ici",.. tutejsi, sans donner de nationalité.

4. Le fait que beaucoup de catholiques se sont déclarés comme Blancs-Ruthènes, tandis que beaucoup d'ortodoxes se sont dits Polonais.

5. Le fait que le pourcentage de Polonais est dans certaines régions beaucoup plus élevé que celui que l'on trouve dans le recensement russe de 1897, et la distribution géographique de cette population correspond très strictement à d'autres faits connus.

6. Surtout le fait que le recensement polonais démontre une majorité de non-Polonais dans certaines petites régions où pour les cas où les données auraient été faussées, il aurait hautement ré-

Warsaw, August 6, 1920

MY DEAR PROFESSOR ROMER

As former director of the United States Census, I have been much interested in the tables and charts showing the result of the census taken recently by the Polish Administration for the Eastern Territories, covering chiefly what is commonly called White Ruthenia — governments of Minsk. Wilno and Brest-Litowsk. I thank you heartily for giving me the opportunity to examine these data, which are of the greatest importance in their bearing on the ethnography of this region.

Presumably some persons will question the validity of statistics collected by the Poles in this territory under the circumstances existing. I was not present during the enumeration, but there are several facts which incline me to believe that the data represent at least approximately the true facts; these are:

1. The large number of enumerators employed, which would make collusive action difficult.

2. The fact that only civilians were employed as enumerators.

3. The fact that a great many of the population were allowed to report themselves merely as „belonging here" — tutejsi — without giving nationality.

4. The fact that many Catholics gave their nationality as Ruthene, and many Orthodox gave theirs as Polish.

5. The fact that, while the percentage reported as Polish is, in some sections, far higher than that given by the Russian Census of 1897, the geographical distribution corresponds very closely, and conforms to other known facts.

6. Above all, the fact that the Census shows a predominance of non-Polish population in many individual small areas, where, if the data had been colored, it would have been greatly to the interest of the Poles to show a Polish majority, and that the same is equally true of certain belts of territory, such, for example, as that to the East of Brest, and that to the Southwest of Minsk.

pondu aux intérêts des Polonais d'y signaler une majorité polonaise. Or ceci est encore à remarquer pour de vastes bandes de territoire p. ex. à l'est de Brest et au sud-ouest de Minsk.

Admettant les résultats présents comme approximativement justes, on peut voir distinctement qu'une large bande de territoire située au nord-est de la Pologne du Congrès et dépassant de beaucoup Vilno est en majorité polonaise, tandis que le sud et l'est de ces territoires est habité par une population en majorité blanc-ruthène et orthodoxe.

Permettez moi de féliciter ceux qui ont mené l'oeuvre scientifique du recensement en lui donnant la forme admirablement lucide et savante des tableaux statistiques et en particulier des cartes et diagrammes.

Sincèrement à vous

E. Durand

Membre de la Mission americaine technique et conseillère en Pologne

Vous pouvez vous servir de cette lettre ainsi qu'il vous conviendra.

Assuming the data to be approximately correct, they show plainly that a great stretch of territory to the northeast of Congress Poland, and East ending far beyond Wilno, is predominantly Polish, but that south and east of this belt the people are predominantly White Ruthenian and Orthodox.

Permit me to congratulate those who have conducted the scientific work of the census on the admirably clear and scholarly form of the tables and especially of the maps and diagrams.

Sincerely yours

E. Durand

Member American Technical Advisory Mission to Poland.

You are at liberty to use this as you may desire.

RECENSEMENT DE LA POPULATION
DANS LA

LITHUANIE ET RUTHENIE-BLANCHE POLONAISE

PUBLIÉ PAR EUGÈNE ROMER

TABLE DE MATIÈRES:

INTRODUCTION

Le recensement fait dans les territoires occupés par les armeés polonaises est un de plus remarquables documents du travail administratif pendant la grande guerre. Il est vrai que l'administration autrichienne ainsi que l'administration allemande avait fait le recensement dans des terrains plus ou moins vastes de l'ancien Est de la Pologne, occupés pour un certain temps pendant la guerre avec la Russie, mais ces recensements n'ont jamais été officiellement publiés en détail. Les résultats généraux de ces recensements n'ont pas une valeur scientifique, objective parceque en les faisant les Allemands avaient l'évidente intention de cacher le vrai état des choses.

Pendant longtemps on ne pouvait présumer le résultat de ces recensements que d'après les problèmes politiques qui inquiétaient les autorités d'occupation allemandes et leur commandement en chef.

Dans le célèbre quoique secret rapport de von Beckerath, envoyé de Vilna au commandant en chef allemand le 3. janvier 1917 nous lisons: On n'a pás assez apprecié à Berlin ni le nombre ni l'im-

CENSUS OF POPULATION OF

POLISH LITHUANIA AND WHITE-RUTHENIA

BY EUGENE ROMER

CONTENTS:

INTRODUCTION

The census taken of the territories occupied by the Polish troops is one of the grandest achievements of administration since the great world-war. Both Austria and Germany compiled census embracing more or less extensive tracts of the provinces once belonging to Poland during their campaign against Russia. These returns however, have never been officially published, and moreover could not be ex pected to have any general objective-scientific value owing to the very evident bias the Germans displayed in representing the figures in the light most favourable to their purposes. For a long time the results of the Austrian and German census could be guessed at only by the political problems which occupied the German civil and military authorities in the conquered territories. In the famous though secret report sent from Vilna on de 3-rd of January 1917 by von Beckerath, commander of the occupation troops we read: Not only the numerical strength of the Poles, but also their political and economical importance, has been underrated in Berlin. The official Russian statistics which we have

portance politique et économique de l'élément polonais. Les statistiques officielles russes que nous avous trouvées ici et qui ne répondent point aux exigences scientifiques modernes de ce genre de travail, sont sûrement falsifiées au désavantage des Polonais dont la force et l'importance réelle apparaissent nettement à chaque pas. Notre recensement de 1916 a prouvé que l'importance des Polonais en Lithuanie est sans comparaison plus grande qu'on ne l'a supposée et que les Polonais y sont le seul élément ayant de qualités politiques et créatrices remarquables. S'il est possible de gouverner sans eux pendant la guerre, gouverner contre eux en temps de paix semble être non seulement difficile, mais aussi dangereux parce que les autres nationalités de la Lithuanie ne sont pas en état de donner un point d'appui sérieux et constant".

En même temps que ce rapport, quelques nouvelles concernant les résultats du recensement allemand parvenaient au public; ce qui en ressortait sûrement c'était que non seulement les grandes villes, Vilna et Grodno, mais tout le terrain de l'ancienne Lithuanie historique occupé alors par les Allemands et qui comprenait des parties considerables de l'ancien gouvernement de Grodno et de Vilna est habité par quatre élements éthniques: les Polonais, les Blanc Ruthènes, les Lithuaniens, et les Juifs; aucun de ces élements n'a la majorité absolue, les Polonais cependant sont les plus nombreux [1]). En même temps que ces nouvelles parurent dans un imprimé officiel des autorités d'occupation allemandes [2]) (inaccessible au public) des donnés statistiques concernant la population des terrains occupés; elles différaient de premières en tant qu'elles se rapportaient au territoires autrement divisés pour l'administration.

Elles confirmaient pourtant avec plus de sûreté encore le rôle dominant des Polonais dans la population des territoires des anciens gouvernements de Grodno et de Vilna, territoires, dont il est difficile de tracer exactement les limites. L'administration allemande ne fit pas connaître à l'extérieur les résultats du recensement; en outre, suivant l'ordre du commandement militaire „Ober-Ost", elle a publié chez Friedrichsen à Hamburg un grand atlas éthnographique „Völkerverteilung in Westrussland" qui parut en 1917, tout de suite comme „deuxième édition". Dans cet atlas on a complétement passé sous silence le fait que les autorités allemandes ont executé le recensement dans les territoires occupés et on a appuyé la graphique des cartes exclusivement sur les résultats du recensement russe de 1897, dont la fausseté n'était plus douteuse pour personne.

[1]) Polnische Blätter Berlin 1917, Bl. VI p. 160 sg.

[2]) Bericht über die Einrichtung und Fortentwicklung der Verwaltung Wilno für das I Viertel und das Wilno-Suwalki für das II Viertel des Jahres 1916.

found here and which are entirely inadequate to meet the modern scientific requirements of such a work, are clearly falsified to the disadvantage of the Poles, whose real strength and importance were continually conspicuous. Our census of 1916 proves that the importance of the Polish element in Lithuania is incomporably greater than has been supposed, also that the Poles are the only element there who possess real political and constructive qualifications. If it is possible to rule without them in time of war, to rule them against their will in peace-time seems to be not only difficult but even dangerous, as the other nationalities in Lithuania are incapable of offering any serious or permanent support to the government. Simultaneously with this report there leaked out a few details of the results of the German census, of which so much is certain that not only the large towns, such as Vilna and Grodno, but also the whole area of the historical Lithuania occupied by the Germans, and which included a considerable part of the late governments of Grodno and Vilna, is peopled by four distinct ethnic elements: Poles, White-Ruthenians, Lithuanians and Jews. None of these has an absolute majority though the Poles are the most numerous[1]). Simultaneously with the above information the occupation authorities printed statistical data inaccessible to the public, concerning the population of the occupied territories of different administrative divisions. These data proved still more emphatically the dominant rôle of the Polish element in these newly formed governments of Vilna and Grodno whose limits it is now impossible to fix with certainty. The German occupation authorities kept the results of their census private but, by order of the Öber-Ost (Upper Eastern) military authorities the Hamburg publisher Friedrichsen published a lorge ethnographic map: entitled Völkerverteilung in Westrussland (Racial Distribution in West Russia) which appeared in 1917 in two editions. In this atlas no reference whatsoever is made to the census compiled by tho German occupation authorities, the maps being based entirely on the Russian returns of 1914, the reliabilty of which at that time was never doubted. It is a noteworthy fact that in the first edition of the atlas, which edition has been carefully destroyed or hidden away and of which only a few copies now exist, there was a polemical preface containing political inferences drawn from an anonimous memorial, and this memorial was based on the census taken

[1]) v. Polnische Blätter, Berlin 1917. Bd. VI. p. 160.59.

[2]) Bericht über die Einrichtung und Fortentwicklung der Verwaltung Wilno für den I Viertel und das Wilno-Suwalki für das II Viertel des Jahres 1916. (Raport on the Institution and Development of the Administration of Vilna for the first Quarter and of Vilna-Suvalki for the second Quarter of 1916).

Il est caracteristique que dans la première édition de l'Atlas, qui fut soigneusement détruite on cachée, car on n'en connaît que quelques exemplaires, il y avait une introduction polémique avec des conclusions politiques; son auteur était anonyme. Cette introduction qui s'appuyait sur les résultats du recensement fait par les autorités d'occupation allemandes et trahissait ainsi qu'il y avait pour apprécier les conditions éthnographiques de la Lithuanie historique d'autres bases scientifiques que le recensement russe de 1897, fut supprimée par la censure politique allemande. Telle est l'origine de la II. édition de l'Atlas étnographique d'„Ober-Ost". C'est un document qui prouve comment les Allemands violaient et celaient la verité quand elle était favorable pour les Polonais.

Sur le territoire de l'ancienne Lithuanie historique, occupée par les Allemands, commença l'ère des repressions politiques et administratives dirigées surtout contre les Polonais. Après 2 ans de ce travail, l'administration allemande entreprit le contrôle des résultats de son travail et ordonna en 1918 un nouveau recensement. Les résultats de ce recensement ont démontré une certaine efficacité des efforts de l'administration qui suivait la politique de l'occupation. Ils sont restés secrets jusqu'à ce que les Polonais ne les aient pas retirés des archives abandonnés par les Allemands se sauvant de la Pologne en toute hâte. Hélas, les détails de ce second recensement ainsi que ceux du premier furent, à ce qu'il paraît, transportés à temps à Berlin, de sorte que nous ne connaissons que les résultats généraux de ces deux recensements publiés par la Délégation polonaise de la paix à Paris[1]). Les chiffres indiquant le nombre et le pourcent de différents groupes nationaux dans les arrondissements administratifs, introduits par l'occupation allemande, démontrent la grande prépondérance de la population polonaise dans les vastes terrains de l'ancienne Lithuanie historique. Cependant, comme l'administration allemande divisa le pays tout à fait autrement que l'administration russe et encore la division de 1916 fut complètement changée en 1918, il est impossible de cotrôler ou de comparer les résultats du recensement.

Le recensement exécuté par les autorités allemandes pendant l'occupation a sans aucun doute fourni des matériaux exacts et importants qui auraient permis d'éltudier scientifiquement le problème de l'élément polonais sur les territoires de l'ancienneLithuanie historique. L'administration allemande se retirant en 1918, a fait complètement disparaître les bases de ce travail, et ce qu'elle en a laissé n'est pas propre à être utilisé d'une manière critique et scientifique.

[1]) Note sur la statistique demographique des confins orientaux de la Pologne. Paris, Mai 1919. Com. polonaise des travaux préparatoires au Congrès de la paix.

by the German occupation authorities. This preface, betraying as it did the existence of scientific sources for an estimate of the ethnographical conditions of the historical Lithuania other than those of the Russian returns of 1897, was condemned by the German political censorship; hence the appearance of the second edition of the Ethnographical. Ober-Ost Atlas, a glaring example of the contortion and concealment by Germany of facts which were likely to speak in favour of the Poles.

Throughout the area of the historical Lithuania occupied by Germany there commenced a period of political and administrative oppression, directed chiefly against the Poles. After two years of this policy they compiled statistics of their activity, and in 1918 a new census was taken of the population. The results of this census, though it cannot be denied but that they show that the afore-said policy was at least in part successful, remained strictly secret until the Poles recovered them from the archives left behind by the Germans on their hurried retreat from Poland. Unfortunately the details of both the first and second returns had evidently been conveyed to Berlin in good time, hence only the general results of both census are known to us and, were published by the Polish delegation in Paris[1]). Comm. polonaise des travaux préparatoires au Congrès de la Paix (Note on the Ethnographical Statistics of the Eastern frontiers-lands of Poland. Paris, may 1919. Polish Peace Congress Preparation Committee). Of either returns we know only the totals and the percentages of the various ethnic groups according to the territorial divisions introduced by the occupation authorities, but both compilations agree in showing the enormous predominance of the Polish element throughout the vast territory of the historical Lithuania.

The great discrepancy, however, not only between the Russian administrative divisions of the territory and that introduced by the Germans, but also between the divisions of 1916 as compared with those of 1918, makes impossible all control or comparison of results, and in general any exact scientific work on the problem of the Polish element in historical Lithuania, to which problem the German census undoubtedly contributed the most thorough and reliable material bases. The Germans, on their retreat in 1918, took every care lest these returns should become public, while the documents which were discovered on their departure and which they did not wish to be published are not suitable for critical or comparative scientific use.

The difficulties met with in comparing the Ger-

[1]) Note sur la statistique demographique des confins orientaux de la Pologne. Paris, Mai 1919. Comm. Polonais des travaux preparatoires.

Les recensements allemands ne concordent pas avec les recensements russes officiels non seulement quant aux rapports des nationalités (ceux-ci furent sans aucun doute falsifiés par les Russes au désavantage des Polonais) mais aussi quant aux chiffres absolus indiquant le nombre des habitants et l'étendure des arrondissements administratifs. Ce fait rend impossible le contrôle des recensements par la comparaison; en outre l'analyse du recensement allemand permet de présenter différentes hypothèses concernant la distribution géographique des éléments nationaux qui vivent sur le territoire de l'ancienne Lithuanie historique.

Il suffit d'un exemple pour démontrer ces difficultés. Aucun des recensements sus-dits ne laisse de doutes que Vilna ne soit polonais; cependant le rôle de l'élement polonais dans la population de l'arrondissement de Vilna ne se présente pas clairement. Les recensements allemands executés dans des unités administratives chaque fois différentes quant à leur étendue et à leur forme présentent pour l'arrondissement de Vilna quatre positions:

	I	II	III	IV
Le nombre des habitants	74.740,	63.076,	197.881,	252.150
Le nombre des Polonais	68.136,	56.632,	148.200,	118.400
Le pourcent d. Polonais	94·7%,	89·8%,	74·3%,	47·7%.

Il est évident que de telles différences ne peuvent résulter que de l'étude de différents territoires, mais justement à cause de cela elles peuvent donner lieu à de différentes hypothèses concernant la distribution géographique des groupes nationaux sur ce territoire, hypothèses, qu'on ne pas à même de vérifier.

Pour prouver une hypothèse quelconque d'une manière objective, tous les matériaux du recensement sont indispensables et la science n'en dispose pas, quand il s'agit du recensement allemand. En égard à ce que nons avons dit ci-dessus des recensements allemands et vu l'inobjectivité du recensement russe de 1897 non seulement quant à la statistique nationale, le recensement executé par l'administration civile polonaise sur le territoire nommé les Terres de l'Est est la première grande oeuvre qui présente d'une manière scientifique et presque complète les conditions démographiques de ce terrain pendant et après les six années de la grande guerre.

Pour bien apprécier la grandeur et l'importance de l'oeuvre accomplie par l'administration polonaise il faut se rappeler que le recensement fut fait au mois de décembre 1919, six mois à peine après l'occupation du pays par l'armée polonaise; qu'il embrasse un territoire plus vaste que l'ancienne Pologne russe et presque deux fois plus grand que celui compris dans le recensement allemand de 1918: que ces terrains sont le moins peuplés de

man returns with the Official Russian ones, not only with regard to nationalistic relations, and which the Russians undoubtedly perverted to the disadvantage of the Poles, but also with regard to the general figures relative to the population and area of the various administrative units of division, make it impossible not only to check the results of those census, but even to form any hypotheses concerning the geographical distribution of the varions ethnic elements of historical Lithuania. One example will serve to illustrate the difficulties met with and the possibility of forming various hypotheses on the basis of an analysis of the German figures. While with regard to the Polish character of the city of Vilna neither of the returns above mentioned can give rise to any doubts, the German returns for the population of the arrondissement of Vilna represent the Polish element in a somewhat different light. These German returns, which in every case relate to the various administrative units of territory, while others refer to the area and formation of the land, give us the following data for the arrondissement of Vilna, arranged in 4 groups:

Population of the arrondissement	I	II	III	IV
	74.740	63.076	197.881	252.150
Number of Poles	68.136	56.632	148.200	118.400
Percentage of Poles	94·7%	09·8%	74·3%	47·7%.

It stands to reason that the discrepancies apparent on the above table can relate not only to entirely separate territories, and can form the base of various hypotheses which it would be impossible to prove objectively, but which refer to the geographical distribution of the different ethnical groups. To bring forward any objective proof founded on any hypothesis it would be indispensable to obtain detailed census materials which, in the case the German administration, is unfortunately wanting.

For the reasons above mentioned, and in view of the want of impartiality of the Russian census for 1897 (not only with regard to ethnial statistics) the Polish civil authorities executed a census of the socalled Eastern Territories — the first great administrative task which permits of a scientifie study of almost every feature of the ethnographical conditions prevailing during the last 6 years. In order rightly to estimate the extent and importance of this work of Polish administration it is necessary to remember that it was executed in December 1919, within less than a year ofter the Polish troops occupied the territory, and that the area embraced in the returns is greater than that of the whole of the former Russian Poland, and about twice the extent of the area included in the German returns for 1918; furthermore, that the districts embraced in the Polish census are among the most thinly peopled in Europe, the

toute l'Europe, la densité du peuplement y descendant souvent au dessous de 10 pour 1 km²; qu'en même temps les établissements y sont très nombreux donc très denses. Sur le territoire embrassé par le recensement demeurent à peu près 4 milions d'habitants départis en 40.000 établissements dont la population moyenne, si on ne compte pas les villes et les petites villes, ne surpasse pas 80 hommes; grâce à la négligence affreuse de l'administration russe, cette population est une de plus ignorantes de l'Europe: elle compte un nombre effrayant d'analphabètes. On voit bien quelles énormes difficultés ayait à vaincre l'administration polonaise en exécutant une oeuvre de haute civilisation dans des conditions si peu favorables.

Il ne faut pas oublier qu'en outre de toutes ces difficultés géographiques et sociales, il y en avait d'autres encore, causées par le moment où l'on recensait et qui menaçaient la réussite de la grande entreprise. Pendant plus d'un siècle de l'administration russe la population n'a pu prenre confiance en aucune action des organes administratifs; tout enregistrement officiel de la population, de son bien, mobile et immobile, précedait toujours une action politique concernant les droits nationaux ou religieux; bien souvent il inaugurait une action fiscale qui devenait presque de règle le moyen de la lutte politique. L'occupation allemande a confirmé chez la population ignorante l'idée que l'enregistrement n'apour but que les requisitions matérielles et les repressions politiques. Quelle méfiance ne s'est pas dévéloppée chez les habitants, opprimés pendant plus d'un siècle par l'administration russe et tourmentés par l'administration militaire allemande pendant quatre ans! Ce n'est pas à nous d'examiner si l'administration polonaise, dans ce pays malheureux subissant tant de changements, était supérieure aux autres. Il est sûr qu'elle a su accomplir une grande oeuvre. Les matériaux démographiques qu'elle a fournis, ayant vaincu la méfiance et la suspicion démésurées, supporteront la critique scientifique et permettront de tracer au moins les contours généraux d'un tableau objectif du peuplement de ce pays: le rapport du peuplement aux conditions géographiques et économiques, ainsi que le rapport de différents groupes nationaux et confessionnels habitant ce pays.

Deux raisons ont contribué à ce succès de l'administration polonaise. Les armées polonaises entrant dans ces pays n'ont jamais et nulle part proclamé annexion, mais au contraire, le principe du droit de chaque nation à décider d'elle-même. Ce principe fut suivi aussi par les organes de l'administration civile, de même que par le gouvernement central polonais qui n'a pas tenté annexion malgré les requêtes collectives adressées au gouvernement

density frequently falling below 10 per square kilometre and that, in contrast to this sparsity of population the settlements are exceedingby numerous and therefore dense. When we take into consideration that all this vast territory is inhabited by fewer than four million people; that this thin population lines scattered in about 40.000 different settlements, none of which settlements — with the exception of towns and villages — ever contains more than 89 individuals; that the population, owing to utter neglect on the part of the Russian authorities, ranks among the least enlightened in Europe, and that it is the classic land of illiteracy, when we take all this into consideration we can form some idea of the difficulties encountered by the Polish authorities in the execution of this civilizing, and in this case, so complicated task of census-taking. Nor must it be forgotten that, besides all these geographical and general-social features which made difficult the composition of the above census, there were others of a peculiar nature which threatened to frustrate the whole task: the Russian rule which extended over a century, has not at all tended to awaken or strengthen the confidence of the masses in the powers that be, every administrative action of such a nature and especially anything in the way of registering the population or their property, whether personal or real estate, was always the precursor of some political move affecting their national or religious liberty, or it was the initial step in some fiscal action which almost invariably gave rise to political strife. The German occupation only served to deepen the conviction of the natives that requisitions and political repression are the sole aim of census-taking or any kind of registration whatever. How deep, then, must have heen the distrust of these people towards the Polish authorities, after a century of Russian tyranny and nearly two years of German military occupation. It is beside our purpose to trace to what extent he Polish authorities succeeded in improving upon the other types of military administration which by their ever charging nature have inflicted such sufferings upon these unhappy provinces; one thing, however, is sure, the Polish census shows irrefutably that in this respect Polish rule has heen remarkable, for, after breaking down the deep-rooted distrust of the unenlighlened inhabitants — no easy task — it has provided ethnographic material which in more than one respect will bear the most searching scientific criticism. and will prove to be material which will permit of the forming of an objective view, at least in general outline, of the demographic conditions of this country, not only with respect to the relationship between the population and the geographical and economical conditions, but also with regard to the mutual relations between

et à la chambre des députés par plusieurs milles de communes. Ce point de vue du gouvernement, de l'armée et de la société polonaise était pour les habitants de ce pays un phénomène nouveau, inconnu jusqu'alors et qui n'a pas tardé d'éveiller chez eux la confiance pour le gouvernement, confiance qu'ils ne connaissaient pas jadis. Dans de telles conditions psychiques les ordres du recensement n'ont certainement pas causé l'inquiétude ordinaire. Les affiches annonçant le recensement expliquaient la nécessité du recensement: il faut examiner les pertes, causées par la guerre aux habitants et à leurs biens meubles et immeubles; les informations détaillés sont nécessaires pour pouvoir dire quelles contrées, quelles couches sociales et éthniques, quelles confessions ont le plus souffert dans le tumulte de la guerre. Les autorités polonaises ont confié l'exécution technique du recensement à la population locale; aucun militaire, aucun employé même n'accomplissait cette fonction; les autorités surveillaient strictement l'objectivité et l'impartialité de ces „députés pour le recensement" et éloignèrent immédiatement ceux qui voulaient influer sur la libre déclaration des recensés. Ainsi l'oeuvre accomplie restera en elle-même l'orgueil de l'administration polonaise sur le territoire de l'ancienne Lithuanie.

Le recensement du décembre 1917 comprit tout le territoire nommé les „Terres de l'Est, c'est à dire le gouvernement de Grodno à l'excéption des arrondissements de Białystok, de Bielsk, et de Sokól, tout l'ancien gouvernement de Vilna à l'excéption de quelques petits bouts de l'arrondissement de Troki, des parties considérables de l'ancien gouvernement de Mińsk à l'Ouest de la Berezyna. Ce terrain était divisé en trois districts, ceux de Vilna, de Mińsk et de Brześć Litewski, qui ne sont pas identiques avec les territoires des anciens gouvernements; cependant chaque district est divisé en arrondissements s'accordant en étendue et en forme avec ceux de l'administration russe, trois arrondissements exceptés: celui de Bracław, formé des parties de l'arrondissement de Iłłuksztan de la Courlande, et de l'arrondissement de Jezierów dans l'ancien gouvernement de Kowno, et ceux de Nowogród et de Baranowice, formés de l'ancien arrondissement de Nowogród. Le recensement exécuté dans ces limites et dans cette division administrative présente aussi cet avantage qu'il permet la comparaison directe de ses résultats avec ceux des anciens recensements russes.

Une fois le recensement exécuté d'après un plan excellent, ses résultats furent élaborés soigneusement dans le Bureau central du Recensement à Vilna.

Ce travail était dirigé par M. Zabierzowski, qui a eu non seulement le mérite d'avoir choisi une juste politique du recensement, mais encore la technique de l'élaboration employée par lui était très

the various races and religions. The unusual success of the Polish administration was due to two causes: When the Polish army entered these territories they never and nowhere declared in favour of the principle of self-determination, and the civil authorities remained true to this principle as did also the central government, which fimly declined to declare a formal occupation in spite ot the massed appeals for this which the population of the occupied territory sent in from both town and country. This attitude of the government, army and the people of Poland towards the inhabitants of the historical Lithuania was somethere entirely new and till then unknown to them, and had the effect ef awakening a confidence towards the authorities which they had never shown to either of the powers who hitherto had ruled them. This novel attitude of the Polish authorities must have gone far towards reassuring them as to the intentions of the Poles in the ordering of a new census. In the public notices concerning the census the authorities adduced as a reason the need for an enquiry into the damage done by the war, both to the population themselves and to their property: they also drew the attention of the public to the advantage of ascertaining exactly which districts, classes of society, nationalities and religious groups had suffered most. The whole task, of collecting these data was entrusted to the people themselves, for the Polish authorities made a point of allowing no military or even civil official to interfere in the undertaking. Furthermore, the Polish authorities exercised the greatest vigilance over the impartiality of the census agents; the few cases discovered in which these attempted to use persuasion were treated summarily, the offender being in each case dismissed at once from his office. The result is an administrative work which will ever stand as a credit to the Polish government in their relations to the people of these territories.

The census taken in December 1919 embraced the whole area known as the Eastern Provinces, to wit, the former government of Grodno except the arrondissements of Białystok, Biała and Sokoła, the whole of the former governemeut of Vilna except parts of the arrondissement of Troki, as well as a considerable area of the former government of Minsk west of the river Berezina. This area has been divided into three districts: Vilna, Minsk and Brest-Litowsk which are not identical with the former areas of the governments, but each district is divided into arrondissements (powiaty) and these correspond both in extent and contour with the subdivisions of the late Russian governments. An exception to this is former by the following 3 arrondissements: that of Braslaw created from a part of the arrondissement of Illukshta in Courland, that of

correcte et tout à fait à la hauteur des exigences scientifiques modernes. Les superbes diagrames et les cartes dont les originaux sont conservés dans les archives du Bureau, resteront la gloire durable de cette oeuvre conçue et exécutée avec un grand amour de la vérité, un bien meilleur guide dans les méthodes de ce travail que ne l'est l'érudition scientifique et une excellente, routine technique si elles sont gâtées par les passions et les préjugés nationaux et politiques.

Cependant le sort changeant de la guerre menaça la grande oeuvre. L'évacuation de Vilna interrompit l'étude normale des matériaux de recensement; on les a transportés à Toruń et à Włocławek; le bombardement de Włocławek n'a heureusement que peu endommagé quelques caisses des Archives du recensement.

Dans ce moment si difficile pour la Pologne le préliminaire du recensement concernant surtout les conditions confessionneles et nationales était prêt et plusieurs fois copié; les exemplaires, il est vrai, étaient conservés à Włocławek, à l'exception d'un seul qu'on a transporté à Varsovie dans une caisse à part ensemble avec les manuscrits des cartes et les diagrammes.

Tel était l'état des choses quand j'eus l'occassion de prendre connaissance des résultats de ce recensement et de ses élaborations graphiques, grâce à l'amabilité de M. Osmołowski, Commissaire général des Terres de l'Est et de M. Czesław Krupski, chef de la section de l'instruction dans l'administration de ce territoire. Ils n'ont rien épargné pour me faire connattre le mieux et le plus vite possible les travaux étendus du Bureau de Recensement. Bien convaincu de la grande valeur scientifique de cette oeuvre et de son grande importance et actualité politique j'ai invité, avec la permission de mes informateurs, deux professeurs des Universités de l'Amérique, M. Dan-Durand de Minneapolis et M. R. H. Lord de Harvard à prendre connaissance de ces documents du travail de civilisation exécuté par l'administration polonaise pendant la guerre. Les savants américains examinèrent avec le plus vif interêt les documents que je leur ai présenté; ils demandaient des éclaircissements et posaient des questions précises et nombreuses auxquelles M. Krupski et ses employés repondaient à merveille. Le professeur Durand, un spécialiste de premier rang dans les affaires de recensement, n'a pas refusé de me donner par écrit son opinion, jointe ci-dessous. Cette opinion me dispense de discuter l'objectivité, et par conséquent la valeur scientifique du recensement. Je me permettrai de souligner un détail. Sur tout le territoire où on recensait il y a une correlation très étroite entre la confession et la nationalité. Les catholiques sont des Polonais ou des Lithuaniens,

Jeziorów in the former government of Kovno, and the arrondissements of Nowogród Baranovitchi, created from the former arrondissement of Nowogród. A census of the popolation carried out within the above defined limits and, with the above described territorial divisions has this advantage that it enables a direct comparison of results to be made with those of the Russians returns.

The results of this Polish census, planned and carried out with sagacity and method, were collected in the archives of the Central census office of Vilna where they were subjected to a careful elaboration. This task was entrusted to M. Zabierzowski who has distinguished himself in the application not only of census politics, but also in his accurate, thoroughly up-to-date scientific treatment of census materials. The magnificent diagrams and maps of which the originals are preserved in the above-named office will remain a lasting credit and proof of this work, in the conception and execution of which the Polish authorities were guided by the desire for truth, surely a much more reliable basis to work upon than mere erudition and technique biassed and contorted by political and racial passion or prejudice. The work, moreover was threatened by the vicissitudes of war; the evacuation of Vilna interrupted the normal course of the revision of the census material which was conveyed to Toruń (Thorn) and Włocławek. This latter town, however was subjected to a bombardment in which some of the boxes of the census archives were damaged though not very seriously. The preliminary figures relating chiefly to religions and racial conditions were completed at a time when Poland's situation was most unenviable. These were printed in a large number of copies, all preserved in Włocławek, with the exception of one copy, which together with the original draft map and diagrams was sent to Warsaw in a special box.

I had an opportunity at that time of seeing the material and the work of revision, thanks to the courtesy of M. Osmołowski, Commissioner General for the Eastern Provinces, and M. Czesław Krupski, Chief of the Educational Section of the Department for the Eastern Provinces. M. Krupski spared no pains in acquainting me as quickly and thoroughly as lay within his power, with the results of the labours of the Census Bureau. Being convinced of the great scientific value of the work, as well as of its importance in relation to the present political situation, I took the liberty, after having obtained the consent of the two gentlemen above named, of inviting two professors from American Universities, Mr. Dan-Durand of Minneapolis and Mr. R. H. Lord of Harvard, to view the material. The two professors followed with the greatest interest the documents laid before them, and the explanations given by M. Krupski assisted by

les orthodoxes russes sont des Blanc-Ruthènes ou des Russes. Un grand nombre de catholiques de l'origine blanc-ruthène se sont déclarés Polonais. Cependant dans le cadre général de la relation entre la confession et la nationalité il y a différentes petites modifications qui sont une preuve importante des influences de la civilisation de l'Est et celle de l'Ouest sur la notion de la nationalité et sur la tendence de la définir sans égard à l'origine ni à la confession. L'observation même superficielle de ces conditions compliquées permet de distinguer les territoires de l'influence de l'Est et de l'Ouest. Le premier s'étend à l'Ouest, surtout le long de ligne de Grodno à Dyneburg, le second comprend la partie orientale de Polesie et le bassin de la Berezyna. Entre ces 2 territoires il existe un terrain habité par une population dont ni l'un ni l'autre de ces courants de civilisation ne s'est emparé; c'est la population des arrondissements de Oszma et de celui de Kobryń, où un grand nombre des habitants ne savait déclarer sa nationalité. Cette „population d'ici" est surtout nombreuse dans l'arrondissement de Kobryń, où les influences de civilisation ne pénétraient que très lentement parce qu'elles se croisaient et que la population y est rare.

On a destiné deux cartes de cette publication à l'illustration de ces relations si intéressantes. Cependant ce n'est que l'examen topographique de ces relations qui jettera une lumière nouvelle sur le rôle et les routes de ces deux civilisations, celle del'Est et celle de l'Ouest. Les chiffres de différentes cartes peuvent déjà donner beaucoup de renseignements; la publication de touts les matériaux du recensement qui comprend à peu près 40.000 établissements servira de base à des études profondes et exactes.

Je suis sincèrement obligé à l'Administration civile des Terres de l'Est de ce qu'elle m'a donné l'occasion et les moyens de publier ce premier tableau du peuplement de ces terres avant l'apparition de la publication complète qui basée sur le recensement exigera sans doute beaucoup de temps.

La tâche n'etait pas du tout facile vu le peu de temps qu'elle devait prendre et le moment orageux qui forçait les gens et les choses à changer de place dans la République tourmentée. Ainsi les cartes represenant la nationalité, la base de l'élaboration, étaient transférées à Mińsk, ce qui me força à rédiger la carte d'une manière tout à fait nouvelle d'après les matériaux.

La carte ci- jointe est une rédaction novelle et complètement différente quant à la méthode, des cartes élaborées par le Bureau de Recensement à Vilna. Les cartes originales des confessions et des nationalités sont des cartes catastrales; les différentes couleurs marquent les différents groupes nationaux, religieux, ou les pourcents de ces groupes dans les communes.

official specialists, made the impression of a severe, comprehensive examination passed with honours.

Professor Durand, an eminent specialist in all that relates to census statistics, readily expressed his opinion in writing, which is given below. This opinion relieves me to a considerable extent of the necessity for discussing the impartiality, and therefore the scientific value, of the returns. I would draw the attention of the reader to one detail only: throughout the whole area comprised in the census there is a very strict correlation between religion and nationality: Roman-Catholics being either Poles for Lithuanians, while White-Ruthenians and Russians are invariably of the Orthodox faith. The above general rule, howener, is subject to slight modifications here and there, and these modifications afford striking evidence of the cultural influences of East and West on the idea of nationality and on the tendencies towards national self-determination, regardless of faith or racial origin. A merely superficial examination of this, in general complex state of affairs, leads us to divide the territory into two cultural spheres, a Western and an Eastern. The former extends westward especially over the vast tract lying between Grodno and Dvinsk, the latter embraces the Eastern part of Polesia and the basin of the Berezina. Between these two territories there lie two d.stricts inhabited by a people as yet unabsorbed by; either of the above-named cultural influences; these districts comprise the arrondissements of Oszmiana and of Kobryń. The population which is here unusually dense, have not yet succeeded in defining their nationality, styling themselves tutejsi (ie natives, or people belonging here).

This feeling of local nationality so to speak, is particularly well developed in Kobryń, but the process must have been slow, owing partly to the crossing of cultural influences, and partly to the general sparsity of the Eastern Provinces.

Two tables of this publication have been devoted to the illustration of the interesting cultural and racial conditions of the Eastern Provinces, but I feel sure that further research will throw an entirely new, and a much stronger light on the part which these two civilizing influences have played and the routes they have followed in their progress into the territory. The figures on the special tables will afford much interesting information before the publication of the whole of the census material which comprises about 4000 different populated localities, provides us with a basis for a thorough study of the subject.

It has been a pleasure to me to be able to publish this first view of the population of the Eastern Provinces, anticipating as it does the appearance of a much fuller standard work in course of preparation (but whose publication, under the pres-

Grâce à cette méthode le tableau presenté par les cartes originales est très expressif et continu; cependant la distribution géographique des communes ne ressort pas clairement; la relation entre la densité du peuplement de différents terrains et leur caractère national ou religieux n'y est point reproduite. Ainsi j'ai employé, comme je l'ai fait tant de fois dans mes „Etudes géographiques", la méthode topographique, qui permet de donner le tableau de la dislocation de la population, de même que sa caracteristique au point de vue éthnique et confessionnel.

Léopol le 17. septembre 1920.

Eugène Romer

ent circumstances cannot he expected for some time) and I here take the opportunity of expressing my sincerest thanks to the authorities of the Eastern Provinces for their courtesy and invaluable assistance. The task of compiling this work has been no easy one, considering the short time in which it had to be completed and the storms which have been sweeping over my country, daily carrying people and things with them from one corner to another of the Republic. Thus my maps showing the racial distribution were taken to Minsk so that I was compelled to work out an entirely new one on the basis of the data I possessed.

The adjoined map is not only a new one, but is worked out on entirely different lines from the hand-drawn ones preserved in the Vilna Census Office. On the original religion and nationality maps the whole area of each commune is coloured to represent the different religious and ethnical groups, or the varying percentage of these groups. This method, it is true, affords a clear general view of the religious and national sides of the question, but on the other hand the geographical distribution of the communes are somewhat obscured, while it completely obliterates the view of the relation between the density of population of the various districts and their religious or national conditions. Therefore I have in this work applied a topographical method already used by me several times in my geographical works, which gives not only a view of the distribution of the settlements, but also shows the ethnical and religions conditions of each commune.

Lwów, 14-th Sep. 1920.

Eugene Romer

I. Tablice ogólne

I. Tables générales

I. General Tables

1. Nombre et densité de la population, nombre et grandeur des communes et grouppements humains

1. Liczba i gęstość zaludnienia, liczba i wielkość gmin i osad

1. Number and density of population, number and size of communities and settlements

	Powiaty OKRĘGI / Districts CERCLES / Arrondissements SUBDIVISIONS OF GOVERNMENTS	Obszar w km² / Superficie en km² / Area in sq km	Zaludnienie / Population: Suma / Total	Zaludnienie / Population: na km² / par km² / for sq km 1920	1910	Liczba gmin / Nombre des communes / Number of communities	Liczba osad / Nombre des communes / Number of communities: w ogóle / en général / in general	z zaludnieniem / av. une population de / with a popul. of: 1000—5000	5000—10000	nad / plus de / over 10000	Przeciętne zaludnienie bez miast nad 10000 / Population moy. sans les villes av. plus de 10000 hab. / Average population without towns with over 10000 inhab.: gminy / communes / communities	osady / group. hum. / settlements	Zaludnienie miast powiatowych / Population des chef-lieux de district / Population of the chief-towns of the district
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Brasław	2.590	82.513	32	44	15	1.901	2	—	—	5.500	43	Brasław . . 1.235
2	Dzisna	5.779	193.263	33	43	24	3.118	3	—	—	8.050	62	Dzisna . . 4.4?5
3	Grodno	4.264	127.252	30	57	21	1.518	8	1	1	4.720	65	Grodno . . 28.165
4	Lida	5.605	186.060	33	45	24	1.936	7	—	1	7.280	90	Lida 11.365
5	Nowogródek	2.445	95.907	39	62	13	696	1	1	—	7.360	138	Nowogród. 5.096
6	Oszmiana	6.885	189.390	28	41	23	4.435	6	—	—	8.230	43	Oszmiana 3.442
7	Święciany	4.826	139.692	29	40	23	2.695	4	—	—	6.060	52	Święciany ,3.900
8	Troki	4.160	92.831	22	42	14	1.231	6	—	—	6.620	75	Troki . . . 1.886
9	Wilejka	6,185	213.424	35	41	28	2.161	8	1	—	7.610	99	Wilejka . . 5.893
10	Wilno	5.727	313.172	55	72	20	3.799	3	--	1	9.210	45	Wilno . . 128.954
	I. WILNO . . .	48.466	1,633.504	34	48	205	23.500	48	3	3	7.150	62	
11	Baranowicze . .	4.495	178.212	40	50	22	831	4	2	1	7.610	202	Baranow. 10.373
12	Brześć litewski .	4.881	81.497	17	54	24	491	4	—	1	2.810	137	Brześć lit. 14.005
13	Kobryń	5.257	107.814	21	43	28	650	6	1	--	3.850	166	Kobryń . . 8.835
14	Mozyrz	16.155	240.142	15	16	26	941	7	3	—	9.270	256	Mozysz . . 6.796
15	Pińsk	11.867	222.018	19	26	25	551	6	1	1	8.050	367	Pińsk . . . 21.436
16	Prużana	4.164	67.343	16	41	21	522	3	1	—	3.210	139	Prużana . 6.173
17	Słonim	7.126	127.737	18	40	24	767	6	1	—	5.320	166	Słonim . . 9.719
18	Wołkowysk . . .	3.813	97.215	25	50	19	794	7	1	—	5.110	122	Wołkow. . 8.472
	II. BRZEŚĆ lit. .	57.758	1,121,978	19	33	189	5.547	43	10	3	5.690	194	
19	Bobrujsk	10.500	188.976	18	29	12	1.030	6	—	1	13.250	105	Bobrujsk . 29.704
20	Borysów	6.700	147.673	22	31	17	1.166	4	1	—	8.700	126	Borysów N. 5.452
21	Ihumeń	8.010	221.758	27	32	21	1.613	6	—	—	10.550	137	Ihumeń . . 4.669
22	Mińsk	5.213	304.004	58	67	16	3.787	6	—	1	12.600	52	Mińsk . . 102.392
23	Słuck	5.524	228.727	41	43	19	1.188	9	—	1	11.300	181	Słuck . . . 14.162
	III. MIŃSK . . .	35.947	1,091.138	30	38	85	8.784	31	1	3	11.110	108	
	I—III. . . .	142.171	3,846.620	27	39	458	37.831	122	14	9	7.620	92	

Objaśnienie do kolumny 7: Gminy tego kraju są zbiorowiskiem osad, stanowią jednostkę administracji kraju, co do zaludnienia przeciętnego zbliżone są do francuskiego „arrondissement", a które przewyższają znacznie co do powierzchni. W obrębie gmin znajdują się miasteczka, które należy odróżnić od miast stanowiących jednostkę gminną.

Note pour la colonne 7: Les communes de ce pays comptent plusieurs groupements humains et présentent une unité administrative analogue par le nombre de sa population moyenne à l'arrondissement français, dont la superficie est bien inferieure. Sur le territoire des communes nous trouvons des petites villes qu'il ne faut pas confondre avec les villes, formant une unité administrative à part.

Note forte the 7-th columne: The communites of this territory are compsed of several settlements, representing the smallest unit of political administration. They are with regard to the population analogous to the french „arrondissements" but surpassing the later in regard to area. The territory of the communities containsoften also litile towns, not to be confound with bigger towns, vhich form separate administrative units.

3. Population des petites villes et population israélite — 3. Ludność małomiejska i ludność żydowska — 3. Population of small towns and Jewish population

	Powiaty OKRĘGI / Districts CERCLES / Arrondissements SUBDIVISIONS OF GOVERNMENTS	Ogólna liczba / Nombre général / General number: miast i miasteczek / des viles et petites villes / of towns and villages	ludności miejskiej / de la population urbaine / of town-population: wogóle / en général / in general	w / en / in %	Ludność wyznania mojżeszowego / Population de conf. mosaique / Jewish-population: w miastach / villes / towns: wogóle / en général / in general	w / en / in %	w całym powiecie / districts / districts: z miastami / avec les villes / with towns %	bez miast / sans les villes / without towns %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Brasław	15	8.926	10·8	3.137	35·1	4·4	0·7
2.	Dzisna	16	17.652	9·1	8.880	50·3	5·6	1·2
3.	Grodno (bez / sans / without Grodna)	12	21.168	21·4	13.318	62·9	14·5	1·3
4.	Lida	18	27.301	14·1	15·108	55·3	9·0	1·0
5.	Nowogródek	9	9.788	10·2	5.572	56·9	7·5	1·8
6.	Oszmiana	22	19.012	10·0	9.781	51·4	5·8	0·7
7.	Święciany	22	17.242	12·3	6.333	36·7	4·9	0·5
8.	Troki	15	13.607	14·7	5.785	42·5	7·6	1·4
9.	Wilejka	21	25.809	12·1	10.265	39·8	5·3	0·6
10.	Wilno (bez / sans / without Wilna)	36	16.759	9·1	6.119	36·5	4·0	0·8
	I. WILNO	186	177.264	12·0	84.298	47·6	6·5	0·9
11.	Baranowicze	12	34.695	19·5	19.093	55·0	11·5	0·9
12.	Brześć lit. (bez / sans / without Brześcia)	9	11.322	16·8	9.386	82·7	13·9	2·2
13.	Kobryń	10	25.874	24·0	17.123	66·2	19·0	4·2
14.	Mozysz	12	36.338	15·1	16.831	46·3	11·6	5·4
15.	Pińsk	11	46.454	20·9	26.031	56·0	14·3	3·2
16.	Prużana	7	16.426	24·4	10.602	64·5	18·0	3·0
17.	Słonim	16	27.518	21·5	19.907	72·3	17·2	2·1
18.	Wołkowysk	10	21.829	22·5	12.964	59·4	15·2	2·4
	II. BRZEŚĆ litewski	87	220.455	19·9	131.937	62·6	15·2	3·2
19.	Bobrujsk	12	48.414	25·6	26.586	54·9	16·0	2·6
20.	Borysów	6	16.540	11·2	8.052	48·7	6·7	1·4
21.	Ihumeń	17	24.287	10·9	13.252	54·6	7·3	1·5
22.	Mińsk (bez / sans / without Mińska	12	18.207	9·0	8.338	45·3	4·8	0·8
23.	Słuck	12	33.537	14·7	16.720	49·9	8·3	1·6
	III. MIŃSK	59	140.985	14·3	72.948	51·7	8·6	1·5
	I—III. (bez / sans / without Wilna, Grodna, Mińska i Brześcia lit.	322	538.686	15·1	289.183	53·6	9·6	1·7
	I—III. z temi miastami / avec ces villes / with these towns	326	812.221	21·1	409.683	50·4	12·0	1·7

1	Powiat OKRĘG / District CERCLE / Arrondissements SUBDIVISIONS OF GOVERNMENTS (2)	Zaludnienie Population (3)	Chiffres absolues Cyfry absolutne Absolute figures: katolicy catholiques Catholic (4)	prawosławni Ortodox (5)	mojżesz. mosaïque Jewish (6)	inni autres others (7)	% Procenty %: katolicy catholiques Catholic (8)	prawosławni Orthodox (9)	mojżesz. mosaïque Jewish (10)	inni autres others (11)
1	Brasław	82.513	63.011	4.652	3.642	11.208	76·4	5·6	4·4	13·6 R, e
2	Dzisna	193.263	72.509	100.443	10.908	9.403	37·5	52·0	5·6	4·9 r
3	Grodno	99.087	47.869	36.642	14.352	224	48·3	37·0	14·5	0·2 —
4	Lida	186.060	132.392	36.721	16.780	167	71·2	19·7	9·0	0·1 —
5	Nowgródek	95.907	11.067	77.270	7.163	407	11·5	80·6	7·5	0·4 —
6	Oszmiana	189.390	126.547	51.247	10.967	629	66·8	27·1	5·8	0·3 —
7	Święciany	139.692	116.705	10.872	6.879	5.236	83·5	7·8	4·9	3·8 r
8	Troki	92.831	83.960	908	7.078	885	90·4	1·0	7·6	1·0 —
9	Wilejka	213.424	75.614	125.137	11.375	1.298	35·4	58·6	5·3	0·6 —
10	Wilno	184.218	173.292	1.681	7.414	1.831	94·1	0·9	4·0	1·0 —
11	miasto ville town Grodno	28.165	8.825	2.474	16.628	238	31·3	8·9	59·0	0·8 —
12	miasto ville town Wilno	128.954	75.336	5.873	46.559	1.186	58·4	4·6	36·1	0·9 —
	I WILNO	1,633.504	987.127	453.920	159.745	32.712	60·4	27·8	9.8	2·0 r
13	Baranowicze	178.212	37.660	118.122	20.442	1.988	21·1	66·3	11·5	1·1 —
14	Brześć litewski	67.492	6.893	47.901	10.628	2.070	10·2	71·0	15 7	3·1 e
15	Kobryń	107.814	4.783	75.841	20.557	6.633	4·4	70·3	19·1	6·2 u
16	Mozyrz	240.142	21.647	188.839	27.893	1.763	9·0	78·6	11·6	0·7 —
17	Pińsk	222.018	9.831	179.642	31.720	223	4·4	80·9	14·3	0·1 —
18	Prużana	67.343	9.408	45.797	12.106	32	14·0	68·0	18·0	0·0 —
19	Słonim	127.737	25.702	79.781	22.026	228	20·1	62·5	17·2	0·2 —
20	Wołkowysk	97.215	49.442	32.734	14.771	268	50·9	33·7	15·2	0·3 —
21	miasto ville town Brześć lit.	14.005	2.182	1.677	10.126	20	15·6	12·0	72·3	0·1 —
	II BRZEŚĆ lit.	1,121.978	167.548	770.334	170.269	13.827	14·9	68·7	15·2	1·2 —
22	Bobrujsk	188.976	14.219	140.425	30.290	4.042	7·5	74·3	16.0	2·1 r
23	Borysów	147.673	34.479	101.817	9.851	1.526	23·4	68·9	6·7	1·0 —
24	Ihumen	221.758	27.585	176.150	16.175	1.848	12·4	79·4	7·3	0·9 —
25	Mińsk	201.612	70.737	120.868	9.734	273	35·1	60·0	4·8	0·1 —
26	Słuck	228.727	20.910	188.563	18.982	272	9·1	82·4	8·3	0·1 —
27	miasto ville town Mińsk	102.392	22.772	30.816	47.032	1.272	22·2	30·1	45·9	1·7 m
	III MIŃSK	1,091.138	190.702	758.639	132.064	9.733	17·5	69·5	12·1	0·9 —
	I—III	3,846.620	1,345.377	1,982.893	462.078	56.272	35·0	51·5	12·0	1·5 —

2a. „Autres" confessions selon les cercles — 2a. Wyznania „inne" podług okręgów — 2a. „Other" religions according to subdivisions of governments

Confession WYZNANIE Religion	I Wilno	II Brześć lit.	III Mińsk	I—III
Raskolnicy — raskolniks	26.698 (1·66%)	26 (0·00%)	5.768 (0·53%)	32.452 (0·84%)
Unici — uniatet	171 (0·01%)	6.531 (0·53%)	— —	6·702 (0·17%)
Ewangelicy — protestants	2.978 (0·16%)	4.353 (0·39%)	1.395 (0·13%)	8·726 (0·23%)
Sztundyści — stundistes	— —	170 (0·02%)	— —	170 (0·00%)
Mahometani — mahometans	2.384 (0·15%)	785 (0·07%)	2.470 (0·22%)	5·639 (0·15%)
Nie podali — N'ont pas désigné de confession — Religion not given	— —	1.962 (0·18%)	100 (0·01%)	2.062 (0·05%)
Inni — autres — others	481 (0·03%)	— —	— —	481 (0·02%)

Objaśnienia do kol. 11: / Note pour la col. 11: / Note for 11-th columne:
e = ewangielicy, protestants
m = mahometanie, mahométans
r = starowierzy, raskolnik's
u = unici, uniates (cath. de rite grec. Roman Catholics of Greek ritual)

Mała litera / Minuscules / Small letters: e, m, r, u = 1—5%
Wielka litera / Majuscules / Capitals: E, M, R, U = nad / plus de / aver 5%

4. Nátionalité — 4. Stosunki narodowościowe — 4. Nationalities

	Powiat OKRĘG Districts CERCLES Arrondissements SUBDIVISIONS OF GOVERNMENTS	Zaludnienie Population	Chiffres absolus — Cyfry absolutne — Absolute figures: Polacy Polonais Poles	Białorusini Bl. Ruthèn. Wh. Ruthen.	Litwini Lithuaniens Lithuanians	Żydzi Juifs Jews	„Tutejsi" „Popul. d'ici" „Belonging here"	Inni autres others	% Procenty %: Polacy Polonais Poles	Białorusini Bl. Ruthèn. Wh. Ruthen.	Litwini Lithuaniens Lithuanians	Żydzi Juifs Jews	„Tutejsi" „d'ici" „belonging here"	Inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	Brasław	82.513	43.335	12.622	12.367	3.254	—	10.935	52·5	15·3	15·0	3·9	0·0	13·2 R, ł, x
2	Dzisna	193.263	74.612	46.381	1.885	5.280	—	65.105	38·6	24·0	1·0	2·7	0·0	33·7 R
3	Grodno	99.087	53.549	33.160	1.546	10.534	—	298	54·0	33·5	1·6	10·6	0·0	0·3 —
4	Lida	186.060	141.479	27.804	4.203	6.329	—	6.245	76·0	14·9	2·3	3·4	0·0	3·4 x, r
5	Nowogródek	95.907	13.833	72.398	1	6.974	—	2.701	14·4	75·5	0·0	7·3	0·0	2·8 r, x
6	Oszmiana	189.390	129.165	11.195	54	10.639	33.300	5.037	68·3	5·9	0·0	5·6	17·6	2·6 x
7	Święciany	139.692	61.854	18.727	38.529	6.524	2.888	11.170	44·3	13·4	27·6	4·7	2·1	8·0 r, x
8	Troki	92.831	49.947	242	36.748	3.805	899	1.184	53·8	0·3	39·6	4·1	1·0	1·3 r
9	Wilejka	213.424	64.549	123.332	122	9.453	2	15.966	30·3	57·8	0·1	4·4	0·0	7·5 R, x
10	Wilno	184.218	160.762	626	13.864	6.665	—	2.301	87·3	0.3	7·5	3·6	0·0	1·2 r
11	miasto ville town Grodno	28.165	9.255	2.123	23	16.587	—	177	32·9	7·5	0·1	58·9	0·0	0·6 —
12	miasto ville town Wilno	128.954	72.416	1.781	2.920	46.559	—	5.278	56·2	1·4	2·3	36·1	0·0	4·1 r
	I. WILNO	1,633.504	874.756	350.391	112.262	132.603	37.089	126.403	53·6	21·4	6·9	8·1	2·3	7·7 R, x
13	Baranowicze	178.212	28.568	110.737	62	17.972	4.214	16.480	16·0	62·1	0·0	10·1	2·4	9·4 R
14	Brześć litewski	67.492	14.392	30.543	—	7.499	11.957	3.301	21·3	45·3	0·0	11·1	17·7	4·6 U
15	Kobryń	107.814	16.401	4.554	83	9.779	75.557	1.440	15·2	4·2	0·1	9·1	70·1	1·3 —
16	Mozysz	240.142	9.599	188.117	92	22.841	3.918	15.575	4·0	78·3	0·0	9·5	1·6	6·5 R
17	Pińsk	222.018	9.675	151.126	16	30.160	6.644	24.397	4·4	68·1	0·0	13·6	3·0	11·0 R
18	Prużana	67.343	7.853	44.841	48	11.610	—	2.991	11·7	66·6	0·1	17·2	0·0	4·4 r
19	Słonim	127.737	39.416	49.651	8	15.094	3.818	19.750	30·9	38·9	0·0	11·8	3·0	15·5 X
20	Wołkowysk	97.215	56.173	17.373	85	11.269	10.857	1.458	57·8	17·9	0·1	11·5	11·2	1·5 x
21	miasto ville town Brześć lit.	14.005	2.257	1.160	7	10.036	—	546	16·2	8·3	0·0	71·7	0·0	3·9 r
	II. BRZEŚĆ lit.	1,121.978	184.334	598.102	401	136.259	116.965	85.917	16·4	53·3	0·0	12·1	10·4	7·7 R, x
22	Bobrujsk	188.976	9.194	140.600	572	27.009	4.752	6.849	4·9	74·4	0·3	14·3	2·5	3·6 r
23	Borysów	147.673	32.108	100.075	219	9.307	290	5.674	21·7	67·8	0·1	6·3	0·2	3·8 r
25	Ihumen	221.758	26.957	145.625	109	15.581	6.493	26.693	12·2	65·7	0·1	7·2	2·9	12·0 R
25	Mińsk	201.612	58.327	98.643	395	6.661	26.292	11.344	28·9	48·9	0·2	3·3	13·0	5·6 R
26	Słusk	228.727	14.407	195.066	2	18.949	—	303	6·3	85·3	0·0	8·3	0·0	0.1 —
27	miasto ville town Mińsk	102.392	18.713	23.409	635	45.961	100	13.574	18·3	22·9	0·6	44·9	0·1	13·2 R
	III. MIŃSK	1,091.138	159.706	703.418	1.932	123.718	37.927	64 437	14·6	64·5	0·2	11·3	3·5	5·9 R
	I—III.	3,846.620	1,218.796	1,651.911	114.595	392.580	191.981	276.757	31·7	42·9	3·0	10·2	5·0	7·2 R, x

4 a. „Autres" nationalités selon les cercles — 4 a. Narodowości „inne" podług okręgów — 4 a. „Other" nationalities according to subdivisions of governments

Nationalité — NARODOWOŚĆ — Nationality	I Wilno		II Brześć lit.		III Mińsk		I—III	
Rosjanie — Russes — Russians	102·022	(6·24%)	57·830	(5·16%)	60·383	(5·73%)	220.235	(5·73%)
Rusini — Ruthènes — Ruthenians	—	(—)	4·129	(0·37%)	—	(—)	4.129	(0·11%)
Tatarzy — Tatares — Tartars	1·316	(0·08%)	381	(0·03%)	2.044	(0.19%)	3.741	(0·10%)
Nie podali — N'ont pas désigné de nationalité — Nationality not given	19·521	(1·20%)	21.650	(1·93%)	591	(0·05%)	41.762	(1·09%)
Inne — autres — others	3·544	(0·22%)	1.927	(0·17%)	1.419	(0·13%)	6.890	(0·18%)

Objaśnienie do kol. 15: / Note pour la col. 15: / Note to 15-th col.:
ł = Łotysze, Lettons, Letts
r = Rosjanie. Russen, Russians
x = ludność nie podała narodowości — la population, qui n'a pas designé sa nationalité — nationality not given
Mała litera / Minuscules / Small letters } ł, r, x = 1—5% ; wielka litera / majuscules / capitals } Ł, R, X = nad / plus de 5% / over

5. Skład wyznaniowy narodowości

5. Relation entre la nationalité et les confesions

5. Relation between nation

	Powiaty OKRĘGI / Districts CERCLES / Arrondissemenst SUBDIVISIONS OF GOVERNMENTS	Polacy w ogóle / Polonais en général / Poles in general	Na 100 Polaków / Sur 100 Polonais / For 100 Poles: katol. / cathol. / Cathol.	prawosł. / orthod. / Orthod.	mojżesz. / mosaïque / Jewish	Białorusini w ogóle / Bl. Ruthènes / Wh. Ruthenians	Na 100 Białorusinów / Sur 100 Bl. Ruthènes / For 100 Wh. Ruthenes: katol. / cathol. / Cathol.	prawosł. / orthod. / Orthod.	mojżesz. / mosaïque / Jewish	Litwini w ogóle / Lithuaniens en général / Lithuanians in general	Na 100 Litwinów / Sur 100 Lithuaniens / For 100 Lithuanians: katol. / cathol. / Cathol.	prawosł. / orthod. / Orthod.	mojżesz. / mosaïque / Jewish	„Tutejsi" w ogóle / Pop. „d'ici" en général / „Belonging here" inge-
1	2	8	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	Bracław	43.335	97·5	0·5	0·7	12.622	66·1	18·3	0·1	12.367	99·2	0·1	0·3	—
2	Dzisna	74.612	84·6	7·4	6·4	46.381	16·6	78·4	0·8	1.885	47·6	44·9	5·2	—
3	Grodno	53.549	85·8	7·2	6·9	33,160	1·4	98·4	0·1	1.546	93·6	0·8	5·6	—
4	Lida	141.479	89·7	5·2	5·1	27.804	5·3	94·5	0·2	4.203	94·7	0·0	5·3	—
5	Nowogródek	13.833	78·7	20·9	0·1	72.398	0 2	99·5	0·2	1	100·0	—	—	—
6	Oszmiana	129.165	94·3	5·3	0·1	11.195	5·2	93·2	0·8	54	81·5	0·0	0·0	33.3
7	Święciany	61.854	97·8	1·1	0·3	18.727	57·6	39·2	0·1	38.529	99·6	0·1	0·2	2.8
8	Troki	49.947	93·6	0·4	5·3	242	61·2	36·0	0·0	36.748	100·0	0·0	0·0	8
9	Wilejka	64.549	95·1	4·1	0·6	123.332	10·2	88·4	1·2	122	92·5	7·5	0·0	
10	Wilno	160.762	99·1	0·2	0·4	626	24·1	67·9	0·0	13.864	99·8	0·0	0·1	—
11	miasto / ville / town Grodno	9.255	95·0	3·7	0·4	2.123	0·3	99·5	0·1	23	100·0	0·0	0·0	—
12	miasto / ville / town Wilno	72.416	99·8	0·1	0·0	1.781	10·2	84·2	3·4	2.920	92·0	5·3	2·6	—
	I. WILNO	874.756	93·7	3·5	2·3	350.391	12·1	85·8	0·7	112.262	98·3	1·0	0·5	37.0
13	Baranowicze	28.568	88·8	10·8	0·3	110.737	10·6	87·0	1 0	62	—	—	—	4.2
14	Brześć litewski	14.392	44·2	21·7	20·1	30.543	1·7	97·7	0·6	—	—	—	—	11.9
15	Kobryń	16.401	21·3	36·0	42·6	4.554	0·3	97·8	1·7	83	—	—	—	75.5
16	Mozyrz	9.599	96·5	3·5	0·0	188.117	6·4	90·8	2·6	92	—	—	—	3.9
17	Pińsk	9.675	94·7	5·0	0·0	151.126	0·4	98·8	0·8	16	—	—	—	6.6
18	Prużana	7.853	98·0	1·7	0·2	44.841	3·7	95·2	1·1	48	—	—	—	—
19	Słonin	39.416	63·2	23·6	13 1	49.651	0·4	98·8	0·8	8	—	—	—	3.8
20	Wołkowysk	56.173	86·0	12·2	1·5	17.373	4·2	94·8	0·8	85	—	—	—	10.8
21	miasto / ville / town Brześć lit.	2.257	95·6	1·3	2·4	1.160	1·5	98·1	0·4	7	—	—	—	—
	II. BRZEŚĆ lit.	184.334	74·2	15·9	8·7	598.102	4·6	93·7	1·4	401	61·3	26·9	0·0*	116.9
22	Bobrujsk	9.194	95·8	2·3	0·1	140.600	3·4	92·1	2·2	572	—	—	—	4.7
23	Borysów	32.108	98·1	1·7	0·1	100.075	2·6	96·6	0·5	219	—	—	—	2
24	Ihumeń	26.957	95·6	4·3	0·0	145.625	1·2	93·3	0·1	109	—	—	—	6.4
25	Mińsk	58.327	91·7	6·6	1·6	98.643	9·8	88·6	1·6	395	—	—	—	26.2
26	Słuck	14.407	98·8	1·0	0·0	195.066	3·4	96·5	0·0	2	—	—	—	—
27	miasto / ville / town Mińsk	18.713	99·4	0·3	0·1	23.409	15·0	80·1	4·0	635	—	—	—	1
	III. MIŃSK	159.706	95·4	3·7	0·6	703.418	4·1	94·4	0·9	1.932	76·4	15·5	2·5	37.9
	I—III Suma	1,218.706	91·0	5·4	3·0	1,651.911	6·0	92·3	1·0	114.595	97·8	1·3	0·6	191.9

* 11·7% Litwinów okręgu Brześć jest wyznania ewangelickiego. — 11·7% de Lithuaniens dans le cercle de Brześć appartiennent aux conf. protestant „larger" district of Brześć are protestants.

** 8·6% „tutejszych" powiatu Kobryń, a 5·6% okręgu Brześć jest wyznania unickiego. — 8·6% de la pop. „d'ici" dans le district de Kobryń, appartiennent aux „uniates". — 86% of the population „belonging here" in the district of Kobryń and 5·6% in the „larger" district of Brześć are „uniates".

5. Skład wyznaniowy narodowości

nationalité et les confesions

5. Relation between nationality and religions

Polacy w ogóle / Polonais en général / Poles in general	Na 100 Polaków / Sur 100 Polonais / For 100 Poles			Białorusini w ogóle / Bl. Ruthènes / Wh. Ruthenians	Na 100 Białorusinów / Sur 100 Bl. Ruthènes / For 100 Wh. Ruthenes			Litwini w ogóle / Lithuaniens en général / Lithuanians in general	Na 100 Litwinów / Sur 100 Lithuaniens / For 100 Lithuanians			„Tutejsi" w ogóle / Pop. „d'ici" en général / „Belonging here" in general	Na 100 „tutejszych" / Sur 100 „d'ici" / For 100 „belonging here"		
	katol. / cathol. / Cathol.	prawosł. / orthod. / Orthod.	mojżesz. / mosaïque / Jewish		katol. / cathol. / Cathol.	prawosł. / orthod. / Orthod.	mojżesz. / mosaïque / Jewish		katol. / cathol. / Cathol.	prawosł. / orthod. / Orthod.	mojżesz. / mosaïque / Jewish		katol. / cathol. / Cath. l.	prawosł. / orthod. / Orthod.	mojżesz. / mosaïque / Jewish
8	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
43.335	97·5	0·5	0·7	12.622	66·1	18·3	0·1	12.367	99·2	0·1	0·3	—	—	—	—
74.612	84·6	7·4	6·4	46.381	16·6	78·4	0·8	1.885	47·6	44·9	5·2	—	—	—	—
53.549	85·8	7·2	6·9	33.160	1·4	98·4	0·1	1.546	93·6	0·8	5·6	—	—	—	—
141.479	89·7	5·2	5·1	27.804	5·3	94·5	0·2	4.203	94·7	0·0	5·3	—	—	—	—
13.833	78·7	20·9	0·1	72.398	0 2	99·5	0·2	1	100·0	—	—	—	—	—	—
129.165	94·3	5·3	0·1	11.195	5·2	93·2	0·8	54	81·5	0·0	0·0	33.300	11·8	87·9	0·3
61.854	97·8	1·1	0·3	18.727	57·6	39·2	0·1	38.529	99·6	0·1	0·2	2.888	84·4	4·0	2·8
49.947	93·6	0·4	5·3	242	61·2	36·0	0·0	36.748	100·0	0·0	0·0	899	30·4	2·0	66·4
64.549	95·1	4·1	0·6	123.332	10·2	88·4	1·2	122	92·5	7·5	0·0	2	—	—	—
160.762	99·1	0·2	0·4	626	24·1	67·9	0·0	13.864	99·8	0·0	0·1	—	—	—	—
9.255	95·0	3·7	0·4	2.123	0·3	99·5	0·1	23	100·0	0·0	0·0	—	—	—	—
72.416	99·8	0·1	0·0	1.781	10·2	84·2	3·4	2.920	92·0	5·3	2·6	—	—	—	—
874.756	93·7	3·5	2·3	350.391	12·1	85·8	0·7	112.262	98·3	1·0	0·5	37.089	17·9	79·3	2·1
28.568	88·8	10·8	0·3	110.737	10·6	87·0	1 0	62	—	—	—	4.214	5·3	59·5	28·9
14.392	44·2	21·7	20·1	30.543	1·7	97·7	0·6	—	—	—	—	11.957	0·0	99·6	0·3
16.401	21·3	36·0	42·6	4.554	0·3	97·8	1·7	83	—	—	—	75.557	1·6	84·8	4·8**
9.599	96·5	3·5	0·0	188.117	6·4	90·8	2·6	92	—	—	—	3.918	1·2	95·7	3·1
9.675	94·7	5·0	0·0	151.126	0·4	98·8	0·8	16	—	—	—	6.644	0·4	94·9	4·7
7.853	98·0	1·7	0·2	44.841	3·7	95·2	1·1	48	—	—	—	—	—	—	—
39.416	63·2	23·6	13 1	49.651	0·4	98·8	0·8	8	—	—	—	3.818	0·5	99·0	0·5
56.173	86·0	12·2	1·5	17.373	4·2	94·8	0·8	85	—	—	—	10.857	2·5	74·2	23·3
2.257	95·6	1·3	2·4	1.160	1·5	98·1	0·4	7	—	—	—	—	—	—	—
184.334	74·2	15·9	8·7	598.102	4·6	93·7	1·4	401	61·3	26·9	0·0*	116.965	1·6	85·8	6·8**
9.194	95·8	2·3	0·1	140.600	3·4	92·1	2·2	572	—	—	—	4.752	6·1	89·5	3·1
32.108	98·1	1·7	0·1	100.075	2·6	96·6	0·5	219	—	—	—	290	43·1	55·9	0·0
26.957	95·6	4·3	0·0	145.625	1·2	95·3	0·1	109	—	—	—	6.493	0·9	97·3	1·2
58.327	91·7	6·6	1·6	98.643	9·8	88·6	1·6	395	—	—	—	26.292	27·4	69·9	2·5
14.407	98·8	1·0	0·0	195.066	3·4	96·5	0·0	2	—	—	—	—	—	—	—
18.713	99·4	0·3	0·1	23.409	15·0	80·1	4·0	635	—	—	—	100	7·0	87·0	5·0
159.706	95·4	3·7	0·6	703.418	4·1	94·4	0·9	1.932	76·4	15·5	2·5	37.927	20·0	77·0	2·4
218.706	91·0	5·4	3·0	1,651.911	6·0	92·3	1·0	114.595	97·8	1·3	0·6	191.981	8·4	82·8	5·0

gu Brześć jest wyznania ewangelickiego. — 11·7% de Lithuaniens dans le cercle de Brześć appartiennent aux conf. protestantes. — 11·7% of Lithuanians in the nts.

owiatu Kobryń, a 5·6% okręgu Brześć jest wyznania unickiego. — 8·6% de la pop. „d'ici" dans le district de Kobryń, et 5·6% dans le cercle de Brześć f the population „belonging here" in the district of Kobryń and 5·6% in the „larger" district of Brześć are „uniates".

6. Skład narodowościowy wyznań podług okręgów

6. Relation entre la confession et les nationalités (selon les cercles)

6. Relation between religion and nationalities according to subdivisions of governments

	1	Polacy Polonais Poles	Białorusini Bl.Ruthènes Wh.Ruthenes	Rosjanie Russes Russians	Litwini Lithuaniens Lithuanians	Żydzi Juifs Jews	„Tutejsi" pop. „d'ici" „belonging here"	Tatarzy Tatares Tartars	nie podali sans design. de nationalité nationality not given	Inni*) Autres Others
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	I. WILNO									
Na 100 ludności wyznania / Sur 100 hommes de confession / For 100 inhabitants of religion	katolicy catholique Catholic	83·1	4·3	0·07	11·2	—	0·7	0·01	0·6	0·1
	prawosławni orthodoxe Orthodox	6·8	66·2	18·3	0·2	—	6·5	0·01	1·8	0·1
	starowiercy raskolnique Raskolnik	8·0	17·3	65·9	0·4	—	1·0	—	7·0	0·3
	ewangielicy protestante Protestant	22·0	1·0	2·0	1·9	—	0·1	0·1	0·4	72·5
	mojżeszowi mosaïque Jewish	12·6	1·5	0·3	0·4	82·9	0·5	—	1·8	0·02
	mahometanie mahometane Mohammetan	38·0	4·6	3·9	0·5	—	0·3	49·3	3·2	0·3
	II. BRZEŚĆ LITEWSKI									
Na 100 ludności wyznania / Sur 100 hommes de confession / For 100 inhabitants of religion	katolicy catholique Catholic	81·6	16·5	0·03	0.15	—	1·1	—	0·5	0·15
	prawosławni orthodoxe Orthodox	3·8	72·7	7·5	0·01	—	13·0	—	2·4	0·5
	starowiercy raskolnique Raskolnik	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	ewangelicy protestante Protestant	52·1	6·8	1·3	1·1	—	0·2	0·02	0·3	38·2
	mojżeszowi mosaïque Jewish	9·4	5·0	0·02	—	80·0	4·6	—	0·9	0·01
	mahometanie mahometane Mohammetan	2·3	15·5	—	—	—	33·9	48·3	—	—
	III. MIŃSK									
Na 100 ludności wyznania / Sur 100 hommes de confession / For 100 inhabitants of religion	katolicy catholique Catholic	79·9	15.1	0·03	0·8	—	4·0	—	0.1	0·05
	prawosławni orthodoxe	0·3	87·5	7·7	0·04	[illegible]	3·0	—	0·04	0·05

Na 100 ludności wyznania / Sur 100 hommes de confession / For 100 inhabitants of religion	Raskolnik	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ewangielicy protestante Protestant	22·0	1·0	2·0	1·9	—	0·1	0·1	0·4	72·5
	mojżeszowi mosaïque Jewish	12·6	1·5	0·3	0·4	82·9	0·5	—	1·8	0·02
	mahometanie mahometane Mohammetan	38·0	4·6	3·9	0·5	—	0·3	49·3	3·2	0·3
II. BRZEŚĆ LITEWSKI										
Na 100 ludności wyznania / Sur 100 hommes de confession / For 100 inhabitants of religion	katolicy catholique Catholic	81·6	16·5	0·03	0.15	—	1·1	—	0·5	0·15
	prawosławni orthodoxe Orthodox	3·8	72·7	7·5	0·01	—	13·0	—	2·4	0·5
	starowiercy raskolnique Raskolnik	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	ewangelicy protestante Protestant	52·1	6·8	1·3	1·1	—	0·2	0·02	0·3	38·2
	mojżeszowi mosaïque Jewish	9·4	5·0	0·02	—	80·0	4·6	—	0·9	0·01
	mahometanie mahometane Mohammetan	2·3	15·5	—	—	—	33·9	48·3	—	—
III. MIŃSK										
Na 100 ludności wyznania / Sur 100 hommes de confession / For 100 inhabitants of religion	katolicy catholique Catholic	79·9	15.1	0·03	0·8	—	4·0	—	0.1	0·05
	prawosławni orthodoxe Orthodox	0·3	87·5	7·7	0·04	—	3·9	—	0·04	0·05
	starowiercy raskolnique Raskolnik	2·9	69·8	24·9	0·9	—	1·0	—	0·2	0·3
	ewangelicy protestante Protestant	8·1	18·1	4·0	1·8	—	4·0	—	1·1	62·9
	mojżeszowi mosaïque Jewish	0·7	4·7	0·1	0·04	93·7	0·7	—	0·1	0·02
	mahometanie mahometane Mohammetan	2·2	10·2	1·1	1·3	—	1·5	82·6	—	1·2
I. à III. ZIEMIE WSCHODNIE										
Na 100 ludności wyznania / Sur 100 hommes de confession / For 100 inhabitants of religion	katolicy catholique Catholic	82·4	7·4	0·06	8·3	—	1·2	0·01	0·5	0·1
	prawosławni orthodoxe Orthodox	3·3	76·9	10·1	0·08	—	8·0	0·0	1·4	0·2
	starowiercy raskolnique Raskolnik	7·1	16·7	58·6	0·5	—	1·0	—	5·8	0·3
	ewangelicy protestante Protestant	34·8	6·6	2·0	1·5	—	0·8	0·04	0·5	53·8
	mojżeszowi mosaïque Jewish	8·0	3·7	0·1	0·1	84·9	2·1	—	1·0	0·02
	mahometanie mahometane Mohammetan	17·3	8·6	2·1	0·7		5·5	63·7	1·4	0·6

*) Przeważnie Niemcy i Łotysze. — En majeur partie Allemands et Lettons. — Mostly Germans and Letts.

II. Tablice szczegółowe
II. Tables detaillées II. Detailed tables

7. Population, sa confession et nationalité selon les communes.

7. Zaludnienie, wyznania i narodowości podług gmin.

7. Population, their religoni and nationality by communities.

OBJAŚNIENIA: Zarówno wyznania, jak narodowości w każdym powiecie ustawiono w kolumny uporządkowane podług znaczenia poszczególnych grup ludności w powiecie. — Wyznania, i narodowości „inne" określono małą literą, gdy odnoszą się do 1 do 5% ludności gminy, wielką, gdy liczą zwyż 5%, wielką podkreśloną, gdy stanowią większość ludności.

NOTES: Les colonnes se suivent pour chaque district selon la valeur numérique des confessions et des nationalités. — Les habitants d' „autres" confessions et nationalités sont désignées par une minuscule lorsqu' ils comptent de 1—5% du total de la population d' une commune, par une majuscule lorsq' ils comptent plus de 5% et par une majuscule soulignée lorsqu' ils forment la majorité de la population.

THE columns for each district are arrranged according to the numeric valne of confessions and nationalities. — Inhabitants of „other" confession and nationalitiés are designed by small letters, when from 1 to 5%, by capitals when exceeding 5%, by undersined capitals, when forming the majority.

Następującymi literami określono „inne"
wyznania: narodowości:
Voici les lettres qui désignent les „autres"
confessions: nationalités:
The word „other", used below comprises the following
confessions: nationalities:

e = ewangielicy protestants
m = mahometanie mahometans
p = prawosławni orthodoxes
r = starowiercy raskolniks
sz = sztundyści studists
u = unici, uniates

b = Białorusini, Bl. Ruthènes, Wh. Ruthenes
l = Litwini, Lithuaniens, Lithuanians
ł = Łotysze, Lettons, Letts
t = „tutejsi". popul. „d'ici", belonging here"
tt = Tatarzy, Tatares Tatars
u = Rusini, Ruthènes, Ruthenians
x = ludność, która narodowości nie podała les habitants, qui n'ont pas désigné leur nationalité inhabitans, which have net given nationality

(M) Przy nazwie gminy oznacza gminę miejską.
(M) auprès du nom de la commune signifie une commune urbaine.
(M) accompanying the name of a community indicates a township.

I. Okręg WILNO

Powiat BRASŁAW

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	Sur 100 habitants					Na 100 ludności jest				For 100 inhabitants
			katol. cathol.	starowiercy raskolnik's	prawosł. orthod.	mojżesz. mosaïque mosaic	inni autres others	Polacy Polonais Poles	Białorusini Bl. Ruthèn. Wh. Ruth.	Rosjanie Russes Russians	Żydzi Juifs Jews	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	Boruny	2.114	76·0	5·2	4·1	2·3	E	98·6	0·4	—	—	—
2	Borów	2.742	45·6	29·7	11·3	6·4	E	55·1	3·0	27·1	—	Ł
3	Brasław	10.538	73·8	2·4	12·8	10·2	—	11·1	72·3	2·9	10·0	x
4	Demeń	1.729	71·9	15·9	8·8	—	e	70·7	2·1	24·2	—	ł
5	Dryświaty	5.078	77·0	12·2	10·4	0·4	—	76·3	5·1	17·5	0·4	—
6	Dukszty	13.186	87·0	6·0	0·4	6·2	—	14·6	1·0	5·6	5·2	Ł
7	Kałkuny	4.588	45·1	45·3	5·6	2·4	e	41·0	0·6	50·6	2·4	l, ł
8	Opsa	7.695	89·6	3·9	1·8	4·5	—	90·2	—	1·7	4·3	x
9	Plisko	5.644	69·9	20·0	2·6	7·4	—	69·9	22·6	—	7·4	—
10	Rymszany	4.988	95·5	1·5	0·9	1·9	—	50·7	0·2	2·4	1·9	L
11	Skrudelino	2.750	43·9	29·8	18·2	0·7	E	45·5	—	48·4	0·7	Ł
12	Słobódka	9.018	82·7	10·2	1·6	5·4	—	63·3	20·9	10·5	5·3	—
13	Smotwy	1.646	88·6	7·1	2·0	2·3	—	89·9	—	7·0	2·3	—
14	Sołonaj	3.437	38·0	14·7	24·0	0·1	E	36·6	32·5	7·4	0·1	Ł, l
15	Widzy	7.360	89·8	7·2	1·3	0·01	—	88·9	2·2	0·6	0·01	x

Powiat DZISNA

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	Sur 100 habitants		Na 100 ludności jest		For 100 inhabitants					
			prawosł. orthod.	katol. cathol.	mojżesz. mosaïque mosaic	raskol.	Polacy Polonais Poles	Rosjanie Russes Russians	Białorusini Ruthèn. Wh. Ruth.	Żydzi Juifs Jews	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
16	Bogiń	8.801	48·4	40·5	1·8	9·2	42·9	55·3	—	1·6	—
17	Czeress	5.586	93·3	5·9	0·8	—	5·7	93·4	—	0·8	—
18	Czerniewicze . .	2.661	68·0	31·3	0·7	—	20·1	30·0	49·4	0·5	—
19	Drujsk	8.603	10·2	77·9	4·2	7·6	97·8	0·5	—	—	1
20	Dzisna (M) . . .	4.445	20·1	18·9	60·7	0·2	17·3	0·4	21·9	60·3	—
21	Głębokie	14.851	73·0	24·2	0·5	2·0	20·8	19·1	59·4	0·5	—
22	Głębokie (M) . .	4.928	20·1	17·1	60·0	0·6	78·3	21·5	—	—	—
23	Hermanowicze .	7.616	37·7	52·2	4·1	5·8	47·3	0·2	46·1	3·2	—
24	Ihumeów	5.871	56·2	28·4	11·2	4·3	6·6	2·9	78·6	10·2	1
25	Jamno	9.208	82·4	16·4	1·2	—	15·3	83·5	—	1·2	—
26	Jody	13.487	33·9	50·1	3·9	11·6	53·1	46·8	—	—	—
27	Leonpol	5.016	61·7	35·0	3·1	—	30·5	—	69·3	0·1	—
28	Łucko	7.866	28·9	69·6	1·0	0·3	87·2	12·7	—	0·05	—
29	Łużecko	8.419	66·6	26·7	5·6	0·9	34·9	0·4	59·4	5·3	—
30	Mikołajewsk . . .	9.819	78·1	20·4	1·0	0·4	18·7	77·3	1·3	0·3	1
31	Miory	5.097	15·4	74·0	10·0	0·5	74·0	—	17·0	9·0	—
32	Plissa	10.353	61·1	34·9	3·9	0·1	37·7	21·8	39·2	1·2	—
33	Pohost N. . .	8.601	39·3	41·5	3·5	15·4	16·0	24·7	59·1	0·1	—
34	Postawy	15.055	79·8	16·6	2·8	0·5	21·6	72·0	—	—	L
35	Prozoroki	11.376	31·8	65·8	2·3	0·1	46·5	0·4	49·4	2·3	—
36	Przebrodzie . . .	8.146	23·4	38·3	1·3	36·9	40·9	46·4	12·7	—	—
37	Stefanopol . . .	3.620	80·8	17·0	1·4	0·7	18·0	78·0	3·7	0·4	—
38	Wierchnia . . .	5.898	17·9	79·4	1·4	1·1	92·8	7·1	0·1	—	—
39	Zalesie	7.940	82·5	13·2	0·4	3·9	13·4	64·6	21·8	0·2	—

Powiat GRODNO

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	Sur 100 habitants		Na 100 ludności jest		For 100 inhabitants			
			katolicy cathol.	prawosł. orthod.	mojżesz. mosaïque mosaic	inni autres others	Polacy Polonais Poles	Białorusini Bl. Ruthèn. Wh. Ruth.	Żydzi Juifs Jews	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
40	Berszty	5.905	31·0	66·7	2·3	—	22·3	67·4	2·3	L
41	Brzostowice M. .	3.279	34·2	61·7	4·0	—	34·2	61·7	4·0	—
42	Brzostowice W. .	3.408	25·7	47·0	27·2	—	44·1	28·3	27·2	—
43	Dubno	2.012	1·3	98·7	—	—	1·1	98·9	—	—
44	Gudziewicze . .	3.308	52·4	45·4	2·1	—	57·6	40·3	1·9	—
45	Hoża	5.533	97·5	2·5	—	—	97·5	2·5	—	—
46	Hołynka	2.361	15·5	75·8	7·7	—	15·8	75·6	7·7	—
47	Indura	7.588	62·8	17·0	20·2	—	86·5	13·3	0·2	—
48	Jeziory	4.003	20·0	50·0	29·9	—	20·0	50·0	29·9	—
49	Kamionka . . .	4.969	55·4	37·7	6·5	—	57·5	35·7	6·4	—
50	Koźnica	4.716	71·7	27·8	0·3	—	84·5	15·3	—	—
51	Krynki	9.237	40·9	18·4	40·5	—	67·4	11·4	20·7	—
52	Łosza	3.431	41·7	57·4	0·9	—	43·4	56·4	0·2	—
53	Łunna	5.338	33·6	35·1	31·3	—	48·8	25·4	24·8	—
54	Massalony . . .	3.423	58·5	40·1	1·3	—	59·8	39·6	0·6	—
55	Mosty	4.066	70·2	20·0	9·7	—	70·2	20·1	9·7	—
56	Porzecze	7.667	85·8	5·6	8·4	—	69 3	8·2	8·4	L,r
56	Skidel	6.841	12·8	52·6	32·9	m	12·3	53·1	32·9	t t
58	Wierciliszki . . .	4.243	56·5	42·8	0·5	—	56·7	42·8	0·5	—
59	Wotpa	4.341	43·1	34·3	22·6	—	60·2	17·1	22·6	—
60	Żydomla	3.418	36·3	62·2	1·5	—	38·3	61·6	0·1	—

Powiat LIDA

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	Sur 100 habitants Na 100 ludności jest For 100 inhabitants						
			katolicy cathol.	prawosł. orthod.	mojżesz. mosaïque mosaic	Polacy Polonais Poles	Białorusini Bl. Ruthèn. Wh. Ruth.	Żydzi Juifs Jews	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
61	Aleksandrowsk .	6.368	98·9	0·1	1·0	98·5	0·3	1·0	—
62	Bielicy	9.196	43·8	55·2	1·0	52·7	33·9	0·4	R
63	Bieniakonie . . .	8.097	87·1	0·3	12·6	86·6	—	12·6	—
64	Dokudowo . . .	4.904	40·8	58·5	0·6	43·7	55·7	0·5	—
65	Ejszyszki	13.324	86·9	—	12·9	94·5	—	4·0	l
66	Konczary	5.512	41·2	57·0	1.9	41·2	57·0	4·0	—
67	Kruniawo	7.900	97·8	—	2·1	61·3	—	0·6	L
68	Lebioda	6.685	37·2	62·5	0·3	37·2	62·4	0·3	—
69	Lock	3.953	54.1	44·3	1·6	54·7	43·6	1·5	—
70	Lida	11.976	86·3	13·0	0·6	95·5	2·7	0·2	r
71	Lida (M)	11.365	45·1	6·1	48·6	58·4	1·6	20·1	X, r
72	Myślany	5.511	92·1	7·7	0·1	92·3	0·1	0·1	X
73	Nowy Dwór . .	6.825	56·6	36·2	6·6	99·9	—	0·1	—
74	Orla	8.124	37·2	6C·1	2·7	42·1	51·6	2·7	r
75	Ostrynia	4.020	48·2	21·7	30·0	100·0	—	—	—
76	Raduń	9.518	91·0	—	8·7	83·8	—	8·3	L
77	Różańka	7.514	50·2	40·4	9·4	50·6	40·0	4·6	x
78	Sobakińce . . .	4.579	56·4	39·3	4·1	47·5	34·9	3·0	R
79	Szczuczyn . . .	8.684	83·3	2·5	14·2	95·4	0·4	4·2	—
80	Tarnowsk	5.146	70·2	29·6	0·2	70·2	29·6	0·2	—
81	Wasiliszki	11.274	83·8	2·7	13·4	83·3	7·1	0·1	X, r
82	Zabłoć	6.686	94·8	4·1	1·1	97·9	2·0	0·1	—
83	Zołudek	9.204	70·8	16·1	13·0	88·5	11·5	—	—
84	Żyrmiany	9.695	95·8	1·2	2·9	97·9	0·2	1·4	—

Powiat NOWOGRÓDEK

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	Sur 100 habitants Na 100 ludności jest For 100 inhabitants						
			prawosł. orthod.	katol. cathol.	mojżesz. mosaïque mosaic	Białorusini Bl. Ruthèn. Wh. Ruth.	Polacy Polonais Poles	Żydzi Juifs Jews	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
85	Cyryń	5.064	69·3	29.7	0·9	52·5	28·3	0·9	X
86	Horodeczno . . .	8.639	89·6	7·3	2·7	90·6	7·8	1·6	—
87	Horodyszcze . .	9.822	78·2	10·8	10·7	78·1	10·9	10·7	—
88	Jeremicze	8.866	90·8	1·9	7·3	90·9	1·8	7·3	—
89	Koreliczy	3.689	89·7	1·4	8·8	89·9	1·2	8·8	—
90	Koszelewo	11.373	76·8	21·7	1·5	63·4	22·5	1·5	R
91	Lubcza	8.085	88·7	4·9	6·3	88·8	4·9	6·3	—
92	Niechniewicze . .	5.088	95·6	1·5	2·9	95·8	1·3	2·9	—
93	Nowogródek (M)	5.096	15·4	13·7	65·3	15·4	13·7	65·3	TT
94	Poczapowo . . .	8.348	90·7	7·4	1·9	61.1	37·0	1·9.	—
95	Rajcy	8.291	91·1	7·7	1·1	91·2	7·7	1·0	—
96	Szczorsy	2.074	97·0	3·0	—	97·0	3·0	—	—
97	Wsielub	11.472	72·2	23·6	4.1	71·1	25·4	3.5	—

Powiat OSZMIANA

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	Sur 100 habitants			Na 100 ludności jest			For 100 inhabitants	
			katol. cathol.	prawosł. orthod.	mojżesz. mosaïque mosaic	Polacy Polonais Poles	„Tutejsi" pop. „d'ici" belonging „here"	Białorusini Bl. Ruthèn. Wh. Ruth.	Żydzi Juifs Jews	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
98	Bienice	7.957	11·0	86·5	2·5	11·0	87·3	—	1·7	—
99	Bokszty	4.184	21·7	76·2	2·1	84·7	—	13·6	1·7	—
100	Derewno	5.326	79·0	15·6	5·3	82·4	—	11·3	5·3	—
101	Dziewieniszki	11,185	91·5	0·2	8·2	91·6	—	0·1	8·2	—
102	Graużyszki	7.525	98·1	1·1	0·7	99·0	—	0·7	0·3	—
103	Holszany	10.001	75·4	18·9	5·7	80·8	0·2	13·3	5·7	—
104	Iwje	11.049	70·7	6·9*	19·5	74·1	—	6·6	19·3	—
105	Juraciszki	6.334	67·6	31·2	1·2	68·0	2·1	28·6	0·8	—
106	Krewo	4.102	64·0	35·2	—	73·7	—	9·4	—	R
107	Kucewicze	6.481	91·7	6·0	1·2	91·9	0·3	3·5	0·9	r
108	Lipniszki	7.884	92·8	0·1	7·1	92·8	—	0·1	7·0	—
109	Ługomowicze	6.922	79·0	19·0	2·0	82·7	8·8	7·7	0·5	—
110	Naliboki	6.814	94·7	2·2	3·1	90·1	6·6	0·2	3·1	—
111	Polany	17.572	86·5	0·6	12·9	86·5	—	0·7	12·7	—
112	Połoczany	6.756	20·1	79·2	0·3	15·9	71·5	11·7	0·3	—
113	Siedliszcze	6.391	98·3	1·1	0·6	98·3	0·9	0·2	0·6	—
114	Smorgon	3.869	56·9	43·1	—	70·6	—	29·4	—	—
115	Sobotnica	6.658	97·9	0·5	1·8	98·0	—	—	1·8	—
116	Soły	10.151	93·5	2·0	4·5	94·1	—	1·5	4·4	—
117	Traby	6.349	68·9	21·7	9·1	75·6	—	14·9	9·1	—
118	Wiszniewo	8.517	68·7	30·5	4·7	63·2	12·7	17·8	4·6	tt
119	Wołożyn	17.029	14·2	76·1	9·7	0·8	88·2	1·3	9·6	—
120	Zabrzezie	10.334	21·4	77·1	1·5	21·7	40·0	0·1	1·4	X

* i 3·0% Raskolników

Powiat ŚWIĘCIANY

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	Sur 100 habitants				Na 100 ludności jest		For 100 inhabitants		
			katol. cathol	prawosł. orthod.	mojżesz. mosaïque mosaic	inni autres others	Polacy Polonais Poles	Litwini Lithuan. Lithuan.	Białorusini Bl. Ruthèn. Wh. Ruth.	Żydzi Juifs Jews	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
121	Aleksandrowsk	6.581	97·5	0·5	0·5	r	50·1	0·1	47·4	0·6	r
122	Dubatówka	3.156	85·9	13·8	0·3	—	1·3	0·1	87·5	—	R
123	Daugiliszki	10.286	89·7	2·6	6·5	r	2·6	87·3	—	6·5	r
124	Hoduciszki	8.397	87·8	0·7	3·5	R	29·1	19·8	5·9	3·5	T, X, R
125	Jasiewsk	2.181	89·5	5·5	—	R	100·0	—	—	—	—
126	Kukuciszki	5.166	94·9	0·1	4·0	r	15·5	79·0	—	4·0	r
127	Kiemieliszki	10.214	90·2	0·5	9·0	—	90·7	0·1	0·1	8·6	—
128	Komaje	5.465	93·1	0·3	0·6	R	79·5	0·5	12·8	0·6	R, x
129	Kobylnik	4.952	65·1	27·1	5·9	r	66·7	—	23·5	5·9	r, t
130	Łyngmjany	9.426	92·5	0·1	6·5	r	13·3	78·8	0·1	3·9	x, t
131	Lyntupy	7.356	84·0	0·3	3·7	R	77·1	0·1	15·4	3·5	r, x
132	Mielegjany	5.880	86·5	0·5	1·4	R	11·8	71·2	1·7	1·2	X, R
133	Michałówka	8.779	89·8	2·9	0·1	R	61·9	22·2	2·8	0·1	R, T
134	Święciany	7.888	92·6	1·2	0·1	R	50·7	36·0	6·1	0·1	r, t
135	Święciany (M)	3.981	44·8	2·3	45·6	R	38·5	5·7	1·3	45·6	R
136	N. Święciany (M)	3.196	71·4	3·5	22·7	r	60·8	7·7	2·5	22·7	r, t
137	Świr	8.708	85·9	4·6	9·0	—	73·7	0·1	12·9	9·0	r
138	Szemietowo	2.986	85·1	14·6	—	—	73·7	—	22·9	—	r
139	Twereck	4.347	93·9	0·4	0·4	R	4·2	17·1	0·7	0.4	X, R
140	Wojstom	7.066	37·9	61·8	0·3	—	27·3	—	67·2	0·3	t, r
141	Wiszniew	4.603	73·5	25·5	0·3	—	72·9	0·1	25·4	0·1	r
142	Zabłocie	7.525	95·0	0·8	0·8	r	15·7	81·3	—	—	r
143	Zanarocie	1.553	5·3	94·7	—	—	7·2	—	39·9	—	R

Powiat TROKI

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	Sur 100 habitants katol cathol.	Na 100 ludności jest mojżesz. mosaïque mosaic.	inni autres others	Polscy Polonais Poles	Litwini Lithuan. Lithuan.	Sur 100 inhabitants Żydzi Juifs Jews	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
144	Butrymańce . . .	6.087	82·9	13·3	m	40·5	42·7	13·3	tt
145	Daugi	4.870	91·8	7·3	—	16·0	74·1	7·3	b
146	Nanuszyszki . .	7.981	95·4	3·9	—	45·1	53·6	1·1	—
147	Jewje	4.593	92·5	5·0	p	92·4	0·5	5·0	r
148	Landwarowo . .	9.256	91·9	5·8	r	92·4	0·3	5·2	r
149	Merecz	5.303	76·2	23·3	—	30·7	66·7	2·5	—
150	Niedziengi . . .	4.167	97·8	1·9	—	25·2	68·6	0·2	T
151	Olkieniki	9.093	88·1	11·8	—	16·7	77.0	—	T
152	Orany	7.843	91·0	8·2	—	8·9	82·0	8·2	—
153	Rudziszki	6.604	93·6	5·2	—	94·6	1·1	2·1	t
154	Stokliszki (M) . .	1.637	75·2	24·6	—	10·6	64·8	24·6	—
155	Sumieliszki . . .	8.139	95·0	2·9	p	65·1	31·9	1·0	r
156	Troki	8.943	87·6	7·2	p, r	95·0	0·2	0·9	r
157	Wysoki Dwór . .	8.315	94·4	4·1	p	62·5	31·8	4·1	r

Powiat WILEJKA

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	Sur 100 habitants prawosł. orthod.	katol. cathol.	mojżesz. mosaïque mosaic	Na 100 ludności jest inni autres others	Białorusini Bl. Ruthèn. Wh. Ruth.	Polacy Polonais Poles	For 100 inhabitants Rosjanie Russes Russians	Żydzi Juifs Jews	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
158	Budsław	6.434	14·5	81·5	3·4	—	36·7	57·1	—	1·1	x
159	Chocięczyce . .	8.282	82·1	14·3	1·0	r	21·6	17·1	60·8	0·5	—
160	Dołhinów	9.482	20·0	61·3	18·5	—	20·1	61·5	—	18·3	—
161	Daniłowicze . . .	5.128	13·7	71·3	14·1	—	14·2	71·4	—	14·1	—
162	Gródek	12.079	75·6	15·3	9·0	—	76·0	14·8	—	9·0	—
163	Ilja	4.850	71·8	16·6	10·4	—	78·0	10·4	1·3	10·3	—
164	Iża	3.232	87·7	12·3	—	—	8·4	9·9	81·6	—	—
165	Kościeniewicze .	6.250	30·1	68·0	1·8	—	28·2	66·6	2·9	1·8	—
166	Krasnosielsk . .	9.139	85·4	11·0	3·4	—	93·9	3·9	—	2·0	—
167	Krojsk	11.324	49·8	45·5	3·8	—	83·6	13·2	—	3·2	—
168	Krzywice	9.660	46·0	49·6	3·8	—	46·8	43·4	5·4	3·8	—
169	Kurzeniec . . .	6.892	75·3	7·2	17·2	—	69·3	6·2	7·4	17·2	—
170	Lebiedziewo . . .	8.261	75·3	16·7	7·7	—	83·5	14·8	—	—	x
171	Łośnia	5.764	57·7	39·9	0·1	—	57·6	38·8	—	—	x
172	Łuczaj	8.465	10·9	85·0	0·2	r	42·1	54·4	2·7	0·2	—
173	Mańkowicze . . .	7.110	53·7	43·9	0 2	r	44·2	25·2	—	—	X
174	Miadzioły	15.170	72·2	25·7	1·3	—	63·8	24·6	—	1·3	X
175	Mołodeczno . . .	8.620	75·3	16·7	7·7	—	83·5	14·8	—	—	x
176	Norzyce	5.478	28·9	70·6	0·2	—	36·6	61·2	0·1	—	x
177	Parafinowo . . .	9.848	45·7	52·0	2·2	—	34·6	55·4	8·8	—	x
178	Perpliszcze . . .	5.877	61·8	37·1	0·7	—	65·4	32·1	1·1	0·5	—
179	Raduszkowice . .	12.010	70·9	17·8	11·1	—	72·1	16·5	0·1	11·1	—
180	Rzeczki	6.081	86·8	10·6	2·6	—	62·1	23·2	11·9	2·6	—
181	Wiazyń	8.382	94·7	3·3	2·0	—	94·7	3·2	—	2·0	—
182	Wilejka	7.776	95·5	4·5	0·1	—	96·2	3·7	—	—	—
183	Wilejka (M) . . .	5.893	62·1	14·6	23·0	—	69·5	16·2	1·2	12·9	—
184	Wołkołata	5.936	—	99·2	0·7	—	—	99·2	—	0·7	—

Powiat WILNO

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	Sur 100 habitants			Na 100 ludności jest		For 100 inhabitants	
			katol. cathol.	mojżesz mosaïque mosaic	inni autres others	Polacy Polonais Poles	Litwini Lithuan. Lithuan.	Żydzi Juifs Jews	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
185	Bystnyca	6.355	95·1	4·0	—	95·5	—	3·8	—
186	Giedrojcie . . .	11.696	91·9	3·6	r	76·8	17·3	3·5	x
187	Giełwany	1.960	91·6	7·0	—	91·5	1·6	6·6	—
188	Iłno	12.797	95·0	3·5	—	95·1	—	3·5	—
189	Janiszki	8.946	94·6	2·0	p, r	93·7	1·1	2·0	r
190	Malaty	14.881	85·8	9·9	r, p	42·5	44·9	8·7	r
191	Mejszagoła . . .	10.059	95·0	3·5	—	95·2	—	3·5	—
192	Mickuny	8.074	97·1	1·4	p	96·4	0·2	1·4	r
193	Muśniki	7.489	96·2	3·2	—	86·5	12·6	0·7	—
194	Niemenczyn . . .	9.906	97·0	1·3	—	97·0	—	1·3	—
195	Owanta	4.212	93·5	6·2	—	97·8	0·2	1·9	—
196	Podbrzezie . . .	7.632	94·0	5·0	—	94·0	—	5·0	—
197	Rudomino . . .	9.009	91·7	3·3	p	91·8	0·8	3·3	b, r
198	Rukojmie	7.134	97·6	1·9	—	97·6	—	1·9	—
199	Rzesza	11.986	97·4	1·7	—	97·2	0·2	1·5	r
200	Soleczniki . . .	6.362	94·2	5·6	—	92·4	2·1	5·6	
201	Soleczniki (M) .	4.516	96·9	0·2	r	97·7	—	0·1	r
202	Szumsk	7.322	97·7	1·5	—	98·0	—	1·5	—
203	Szyrwinty	14.474	90·1	8·2	r	68·7	21·5	8·2	r
204	Worniany	19.408	95·5	3·8	—	92·7	3·7	3·1	—

II. Okręg BRZEŚĆ LITEWSKI

Powiat BARANOWICZE

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	Sur 100 habitants				Na 100 ludności jest		For 100 inhabitants	
			prawosł. orthod.	katolicy cathol.	mojżesz. mosaïque mosaic.	inni autres others	B. Rusini Bl. Ruthèn. Wh. Ruth.	Polacy Polonais Poles	Żydzi Juifs Jew	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Baranowice M. . .	10.373	27·8	14·3	57·6	—	32·6	10·2	55·9	—
2	Czernichowo . . .	9.678	51·3	35·7	0·7	X	84·5	14·8	0·6	—
3	Darewo	8.050	69·3	29·8	0·8	—	30·2	25·5	0·5	R, x
4	Horodziejo . . .	14.740	75·9	18·8	5·3	—	67·9	11·7	5·2	R
5	Howeźna	9.511	71·6	27·4	1·0	—	71·5	27·4	1·0	—
6	Jastrzębsk . . .	2.887	78·3	19·7	2·0	—	44·8	8·9	2·0	R
7	Kleck	8.089	87·7	11·0	0·5	—	45·0	5·2	0·5	T, R
8	Kleck (M) . . .	5.216	17·2	6·3	72·2	m	8·9	4·5	71·6	T
9	Krzywoszyn . . .	4.113	91·2	8·1	0·7	—	91·7	7·9	0·4	—
10	Lachowicze . . .	11.393	61·7	24·1	12·2	sz	64·3	22·8	12·2	—
11	Łan	9.799	87·1	11·7	0·6	—	87·6	11·9	0·5	—
12	Mir	9.812	79·5	20·3	0·1	—	79·5	20·3	0·1	—
13	Mir (M)	3.932	39·1	4·6	53·0	m.	39·1	4·7	53·0	tt
14	Niedźwiedzice . .	7.376	36·6	61·8	1·5	—	96·6	1·8	1·5	—
15	Nieświeź (M) . .	5.987	16·6	28·0	55·0	—	20·2	29·0	31·2	T.
16	Nowa Mysz . . .	8.581	45·3	41·8	12·4	—	44·3	24·1	3·8	R
17	Ostrów	4.241	84·6	15·1	0·2	—	99·2	0·8	—	—
18	Połonieck	5.868	71·7	27·3	1·0	—	75·5	23·5	1·0	—
19	Siniawka	13.130	88·9	7·6	3·5	—	49·3	7·6	3·5	R
20	Snow	11.416	83·6	11·3	5·1	—	83·7	11·2	5·1	—
21	Stołowicze . . .	6.939	67·6	27·1	5·3	—	32·0	62·8	5·2	—
22	Zuchowicze	7.081	91·9	7·5	0·6	—	91·8	7·6	0·6	—

Powiat BRZEŚĆ LITEWSKI

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	Sur 100 habitants — Na 100 ludności jest — For 100 inhabitants								
			prawosł. orthod.	mojżesz. mosaïque mosaic	katolicy cathol.	inni autres others	B. Rusini Bl. Ruth. Wh. Ruth.	Polacy Polonais Poles	„tutejsi" pop. „d'ici" „belonging here"	Żydzi Juifs Jews	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
23	Dmitrowicze . .	2.080	87·6	6·9	5·5	—	90·0	3·2	—	6·9	—
24	Domaczew . . .	6.127	24·5	31·7	12·0	E	—	44·3	—	31·7	U
25	Dworce	1.164	99·6	0·4	—	—	100·0	—	—	—	—
26	Kamieniec litew. .	3.304	87·0	4·0	9·0	—	—	9·0	88·1	2·9	—
27	Kamieniec lit. (M)	2.963	1·7	95·4	2·9	—	—	100·0	—	—	—
28	Kam. Żyrowicki .	2.066	94·7	2·6	2·8	—	93·8	3·7	—	2·6	—
29	Kosicze	3.463	96·8	1·4	1·8	—	100·0	—	—	—	—
30	Łuszczyce . . .	2.415	87·1	3·3	9·3	—	87·1	9·3	—	3·3	—
31	Małoryta	4.127	77·6	20·0	2·2	—	76·4	2·5	—	19·8	x
32	Miedno	2.928	93·4	1·6	3·2	e	—	99·0	—	—	x
33	Motykały	2.568	75·9	0.2	23·6	—	76·5	23·3	—	0·2	—
34	Ołtusz	2.260	99·4	0·4	0·1	—	99·6	—	—	0·4	—
35	Połowe	2.293	85·3	2·4	12·0	—	85·7	12·0	—	2·3	—
36	Przyborowo . . .	2.067	71·0	14·7	13·3	—	—	13·0	—	14·1	U
37	Radwanicze . .	1.867	94·6	2·4	1·5	m	97·6	0·8	—	—	x
38	Ratajczyce . . .	2.109	94·8	2·5	2·7	—	—	2·9	94·6	2·4	—
39	Turmo	4.490	49·7	11·3	39·0	—	49·7	39·0	—	11·3	—
40	Wielkoryta . . .	3.630	91·8	7·3	0·9	—	91·7	3·7	—	4·7	—
41	Wierchniańsk . .	3.287	91·9	3·0	5·1	—	—	5·1	91·9	3·0	—
42	Wojstko	1.406	94·2	2·6	2·9	—	0·4	2·9	94·2	2·6	—
43	Wołczyn	3.957	82·1	12·0	5·8	—	1·5	5·8	80·6	12·0	—
44	Wysoko-Litewskie	2.937	73·0	4·2	22·8	—	73.0	22·8	—	4·2	—
45	Wysoko-Lit. (M)	3.056	7·0	85·9	7·1	—	7·0	7·1	—	85·9	—
46	Życin	1.588	48·1	0·1	51·8	—	48·1	51·8	—	0·1	—

Powiat KOBRYŃ

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	Sur 100 habitants — Na 100 ludności jest — For 100 inhabitants							
			prawosł. orthod.	mojżesz. mosaïque mosaic	unici uniates	katol. cathol.	„Tutejsi" pop. „d'ici" „belonging here"	Polacy Polonais Poles	Żydzi Juifs Jews	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
47	Antopol	5.277	53·3	46·3	—	—	40·2	58·8	—	x
48	Błoto	3.323	96·7	20·0	—	1·3	98·1	—	1·9	—
49	Bezdzież	7.787	26·9	1·1	67·7	4·3	99·5	—	0·5	—
50	Braszewicze . . .	2.144	89·4	6·8	2·5	1·3	92·6	0·6	6·8	—
51	Chomsk	4.419	70·7	28·2	—	—	72·5	—	27·5	—
52	Drohiczyn . . .	3.579	15·5	54·5	16·7	13·3	40·4	4·7	54·4	—
53	Drużyłowicze . .	5.038	93·4	4·5	—	2·1	94·3	1·3	4·4	—
54	Dywin	4.182	74·0	23·5	—	2·3	47·0	52·5	—	—
55	Horodec	3.170	82·7	16·5	—	0·8	98·3	0·7	—	b
56	Iłosk	1.832	87·8	6·6	—	5·5	92·7	4·5	2·6	—
57	Janowo	5.148	57·3	38·5	—	4·2	30·4	4·0	38·4	B, R
58	Imienin	1.445	96·5	3·5	—	—	100·0	—	—	—
59	Kobryń (M) . . .	8.835	16·1	73·9	—	9·9	—	53·7	34·4	R, b
60	Mokrany	3.215	89·8	5·5	—	4·4	18·9	76·4	4·4	—
61	Motol	9.963	84·4	14·1	—	1·5	98·9	1·0	0·1	—
62	Nowosiółki . . .	3.920	86·8	5·2		8·0	52·2	45·2	2·6	—
63	Odryżyń	4.938	96·7	2·9	—	0·2	98·8	0·1	0·9	—
64	Osowce	3.240	63·4	6·1	18·7	11·8	89·5	4·4	6·1	—
65	Ozioły	1.279	85·6	7·2	—	7·3	92·1	—	7·9	—
66	Podole	4.622	89·1	4·1	—	6·8	64·9	4·9	3·9	B, l
67	Prusko	3.636	88·1	2·9	—	9·0	87·7	9·1	2·0	b
68	Rogoźno	2.183	83·8	6·5	—	9·7	82·7	10·8	6·5	—
69	Siechnowicze . .	1.260	92·1	4·9	—	3·0	100·0	—	—	—
70	Strychowo . . .	4.129	91·5	3·9	—	4·6	95·5	4·5	—	—
71	Wołowel	2 581	88·3	8·8	—	2·9	88·4	2·9	8·7	—
72	Worocewicze .	2.421	77·1	20·5	—	2·4	100·0	—	—	—
73	Zbirogi	2.830	75·0	19·3	—	5·3	16·8	5·3	—	B
74	Ziołowo	1.426	95·5	3·4	—	1·1	98·9	1·1	—	—

Powiat MOZYRZ

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	Sur 100 habitants		Na 100 ludnofci jest			For 100 inhabitants		
			prawosł. orthod.	mojżesz. mosaïque mosaic	katol. cathol.	ewang. protest	Białorusini Bl. Ruthèn. Wh. Ruth.	Żydzi Juils Jews	Polacy Polonais Poles	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
75	Berezowka	4.136	91·8	7·8	0.1	0·3	92·9	7·4	0·1	—
76	Budnowicze . . .	9.149	77·8	4·6	17·5	—	77·6	4·6	17·7	—
77	Czuczewicze . .	2.807	95·4	3·2	1·3	—	6·7	1·9	—	T
78	Chorsk	10.510	91·6	6·0	2·2	0·2	100·0	—	—	—
79	Drabowo	3.979	91·4	5·8	2·6	0·2	92·3	4·9	2·6	—
80	Dawid-Gródek .	10.440	73·6	24·3	1·3	0·9	87·3	12·0	0 3	—
81	Dziakowicze . .	7.496	86·4	6·4	4·8	2·4	86·4	6·4	4·8	n
82	Karolin	8.476	78·5	8·3	4·5	7·8	27·6	8·3	3·2	R, N, ł
83	Komarowicze . .	10.343	88·0	6·2	5·7	0·1	92·4	5·4	2·3	—
84	Kopatkiewicze . .	12.105	79·2	17·9	2·9	—	99·1	—	0·3	—
85	Lachowa	8.742	81·0	11·3	7·2	0·5	82·5	11·2	5·8	—
86	Laskowicze . . .	8.112	84·8	3·9	10·9	0·4	85·0	3·9	10·6	—
87	Lelczyce	9.633	78·1	9·8	9·8	2·3	79·9	9·6	6·0	n
88	Lenino	14.672	80·3	11·3	7·2	1·2	79·9	11·2	7·0	r
89	Łuszczyce . . .	4.547	90·0	3·8	6·1	—	86·7	0·2	4·3	T
90	Michałki	6.490	73·6	3·6	22·8	0·1	23·1	2·2	21·3	R
91	Mieszkowicze . .	6.506	91·1	4·3	4·1	0·3	98·0	0·8	1·0	—
92	Mozyrz (M) . .	6.796	25·1	70·7	3·9	0·3	14·9	70·7	3·1	R
93	Chutor ad Morzyrz	3.795	96·0	3·2	0·5	—	96·7	3·2	—	—
94	Pietrykowo . . .	15.681	31·3	16·3	52·4	—	53·3	16·3	3·7	R
95	Skrygałów . . .	7.983	79·9	10·7	9·3	0·1	80·0	7·6	0·3	R
96	Skorodnoje . . .	3.554	85·9	6·6	7·3	0·2	91·2	6·6	2·1	—
97	Słobodka	11.223	89·6	5·5	4·8	0·1	89·6	5·5	4·8	—
98	Tonież	10.536	89·1	9·4	1·2	0·3	89·1	9·4	1·2	—
99	Turów	22.323	84·8	13·4	1·7	0·1	81·0	13·2	1·7	t
100	Zytkowicze . . .	14.108	80·0	10·8	8·6	0·5	87·5	10·7	1·7	—

Powiat PIŃSK

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	Sur 100 habitants		Na 100 ludnosci jest			For 100 inhabitants	
			prawosł. orthod.	mojżesz. mosaïque mosaic	katol. cathol.	Białorusini Bl. Ruthèn. Wh. Ruth.	Żydzi Juifs Jews	Polacy Polonais Poles	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
101	Brodniki	8.562	94·9	4·6	0·9	—	4·6	0·9	R
102	Chojno	6.388	97·9	2·1	—	97·9	2·1	—	—
103	Chotyniszy . . .	5.796	96·1	1·3	2·6	97·0	1·3	1·7	—
104	Dobrostawka . .	5.386	92·6	2·3	4·9	94·3	2·2	3·3	—
105	Kochowa Wola .	8.557	97·5	1·9	0·6	97·5	1·9	0·6	—
106	Kożan-Horodek .	10.616	90·8	8·5	0·7	98·7	0·3	0·2	—
107	Lemieszewicze .	12.715	96·2	3·6	0·2	98·8	1·0	0·2	—
108	Lubieszów . . .	7.827	94·5	4·6	0·9	—	4·6	0·9	R
109	Łogiszyn	6.835	69·3	2·7	28·0	69·7	2·6	27·6	—
110	Łunieno	15.298	75·9	13·9	10·0	86·5	11·8	1·6	—
111	Moroczna	10.609	93·6	4·6	1·8	93·9	4·6	1·5	—
112	Pinkowicze . . .	4.687	89·4	0·5	10·1	—	0·5	10·1	R
113	Pińsk (M) . . .	21.436	10·5	81·2	8·0	3·3	81·2	8·0	R
114	Płotnica	12.543	85·4	10·5	4·1	85·0	10·5	4·3	—
115	Pogost	9.678	88·9	8·8	2·3	88·7	8·8	2·3	—
116	Porzecze	8.338	91·6	2·1	6·2	91·9	2·1	5·9	—
117	Radczyce	6.740	96·5	3·3	0·2	96·6	3·3	0·1	—
118	Sławek	6.187	84·1	4·6	11·3	85·4	4·6	10·0	—
119	Stolin	16.838	71·9	21·2	2·9	72·1	21·0	2·8	—
120	Święto-Wola . .	2.722	86·9	11·6	1·5	91·0	1·3	7·7	—
121	Telechany	4.525	85·6	9·6	4·8	—	9·6	4·8	T
122	Terebieżowo . .	9.221	86·5	11·8	1·6	86·5	11·8	1·6	—
123	Udrynicze . . .	5.565	92·7	6·0	0·3	—	6·0	0·3	R
124	Wieczowka . . .	7.599	95·6	3·3	1·1	96·6	3·3	0·1	—
125	Zabrzyce	7.300	94·1	3·2	2·7	94·5	3·2	2·3	—

Powiat PRUŻANA

Liczba gminy	Gminy / Communes / Communities	Ludność / Population	Sur 100 habitants — Na 100 ludności jest — For 100 inhabitants: prawosł. / orthod.	mojżesz. / mosaïque / mosaic	katol. / cathol.	Białorusini / Bl. Ruthèn. / Wh. Ruth.	Żydzi / Juifs / Jews	Polacy / Polonais / Poles	inni / autres / others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
126	Bajki	596	96·6	9·4	1·0	96·6	9·4	1·0	—
127	Białowież	4.265	84·6	5·6	9·6	86·9	5·4	7·4	—
128	Czerniaków . . .	1.658	91·5	4·0	4·5	91·9	3·6	4·5	—
129	Dobuczyn . . .	2.743	95·8	1·6	2·6	96·6	1·6	1·7	—
130	Horodeczno . . .	3.606	94·2	1·8	4·0	88·0	1·4	3·8	R
131	Kartuza	8.060	39·4	34·4	26·2	39·4	34·3	26·0	—
132	Kotra	2.335	73·0	2·9	24·1	87·0	2·1	10·9	—
133	Lipowo	1.882	74·8	11·3	13·8	72·1	11·1	14·7	l
134	Malecz	1.455	58·4	37·8	3·8	60·2	37·6	1·9	—
135	Matjasy	3.021	84·3	3·5	12·2	—	3·5	11·5	R
136	Matijewicze . . .	2.328	97·6	1·0	1·3	100·0	—	—	—
137	Masiewo	4.974	71·0	18·2	10·7	77·7	18·2	4·0	—
138	Mikitycze	1.174	97·2	0·6	2·2	97·2	0·6	2·2	—
139	Noski	3.771	83·0	1·2	15·8	83·0	1·2	15·8	—
140	Prużana (M) . .	6.173	16·6	75·0	8·4	16·7	74·8	8·4	—
141	Rewiatycze . . .	2,227	52·3	2·8	44·9	53·9	2·8	43·3	—
142	Rudniki	2.077	93·0	4·2	2·7	93·0	4·2	2·7	—
143	Sielec	2.537	59·0	14·2	26·6	71·6	0·1	28·2	—
144	Suchopol	5.114	90·0	6·2	3·8	93·9	5·6	0·5	—
145	Szenie	2.498	82·2	1·5	16·2	77·6	1·0	16·1	x, r
146	Szereszewo . . .	4.851	42·1	30·9	27·0	53·3	30·9	15.8	—

Powiat SŁONIM

Liczba gminy	Gminy / Communes / Communities	Ludność / Population	Sur 100 habitants — Na 100 ludności jest — For 100 inhabitants: prawosł. / orthod.	katol. / cathol.	mojżesz / mosaïque / mosaic	Białorusini / Bl. Ruthèn. / Wh. Ruth.	Polacy / Polonais / Poles	Żydzi / Juifs / Jews	inni / autres / others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
147	Borki	2.571	93·2	5·2	1·6	93·7	5·3	—	x
148	Byteń	2.344	55·6	50·0	39·4	49·4	11·6	39·1	—
149	Czemery	3.308	73·9	16·1	9·9	—	25·5	—	X
150	Dereczyn	4.192	87·9	8·1	4·0	88·5	7·5	4·0	—
151	Dereczyn (M) . .	2.301	10·5	22·3	67·2	0·5	29·9	40·1	X, „T“
152	Derewna	5.859	71·6	25·1	3·3	71·6	25·1	3·3	—
153	Dobromyśl . . .	1.956	64·0	34·3	1·7	64·1	34·6	0·3	x
154	Dworzec	6.516	45·2	47·0	7·8	—	60·7	—	X
155	Karyłowicze . . .	4.927	95·2	4·7	0·1	1·7	2·4	0·1	X, „T“
156	Kosowsko	6.274	62·8	8·8	28·4	64·2	35·3	0·5	—
157	Kostrowicze . . .	3.190	85·0	13·1	1·9	—	10·2	—	X
158	Kozłowicze . . .	8.561	63·7	30·8	5·5	5·2	35·9	0·4	X, „T“
159	Łuszniewo . . .	6.269	62·7	13·9	23·4	62·9	13·9	23·2	--
160	Maryjska	2.365	81·1	14·6	4·3	81·5	14·9	3·6	—
161	Mieżewicze . . .	5.186	70·3	28·2	1·5	60·2	32·7	1·1	—
162	Pasowsko	7.470	62·7	35·4	1·8	47·2	35·1	1·6	„T“
163	Piaski	12.191	96·8	1·2	2·0	97·4	1·7	0·9	—
164	Rohotno	4.870	52·0	46·2	1·8	34·5	49·0	0·8	X
165	Różana	8.476	52·1	9·4	38·5	2·0	89·5	7·9	—
166	Słonim (M) . . .	9.719	6·3	12·3	79·2	6·1	12·6	79·2	tt
167	Starowieś	3.219	66·6	24·5	8·9	—	28·6	8·9	X
168	Szydłowicze . . .	4.927	95·2	4·7	0·1	1·7	2·4	0·1	X, T
169	Zdzięciel	10.700	39·9	38·5	21·6	34·3	44·3	21·3	—
170	Żyrowicze . . .	1.789	84·6	7·3	8·2	85·7	14·3	—	—

Powiat WOŁKOWYSK

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	katol. cathol.	prawosł. orthod.	mojżesz. mosaïque mosaic	Polacy Polonais Poles	Białorusini Bl. Ruthèn. Wh. Ruth.	Żydzi Juifs Jews	inni autres others
			Sur 100 habitants		Na 100 ludności jest		For 100 inhabitants		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
171	Biskupice	3.226	84·9	14·0	0·9	93·9	6·0	—	—
172	Izabelin	3.587	43·5	41·1	12·3	52·7	16·8	12·0	T
173	Jałowka	5.670	47·0	42·3	10·7	47·8	0·2	10·7	T
174	Krzemienica . .	10.560	96·6	2·1	1.3	97·6	0·3	1·1	r
175	Łyskowo	4.570	9·5	74·8	15·5	9·7	75·8	14·3	—
176	Międzyrzecze . .	4.059	41·2	57·2	1·5	36·9	51·8	0·1	T
177	Mścibowo	8.002	92·4	3·3	4·2	95·4	—	4·0	—
178	Pieski	7.012	47·0	31·5	21·2	51·1	29·5	19·2	—
179	Podorosk	2.655	15·0	79·0	5·9	93·1	12·0	4·8	—
180	Porozowo	8.447	64·0	25·1	10·8	69·6	11·2	8·0	T
181	Roś	4.304	39·0	46·8	13·0	46·8	37·3	9·9	T
182	Sławatycze . . .	1.682	5·3	94·0	0·7	6·4	93·0	0·6	—
183	Święcica	2.848	54·4	44·6	1·0	92·3	7·5	0·2	—
184	Świsłocz	8.222	29·7	39·4	30·7	35·0	19·1	—	T
185	Tarnopol	2.791	8·3	90·7	0·9	8·3	—	0·8	T
186	Tereszki	4.975	77·1	21·6	1·1	87·4	12·3	0·2	—
187	Wołkowysk (M) .	8.472	31·6	8·6	59·3	36·4	2·1	58·0	r,
188	Zelwa	4.728	22·1	44·3	33·1	27·6	18·7	33·1	X
189	Zelzin	1.405	8·3	85·2	6·5	28·2	71·8	—	—

III. OKRĘG MIŃSK

Powiat BOBRUJSK

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	prawosł. orthod.	mojżesz. mosaïque mosaic	katol. cathol.	inni autres others	Białorusini Bl. Ruthèn. Wh. Ruth.	Żydzi Juifs Jews	Polacy Polonais Poles	inni autres others
			Sur 100 habitants			Na 100 ludnosci jest		For 100 inhabitants		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Bobrujsk (M) . .	29·704	31·3	57·4	6·7	r	74·4	14·3	4·9	r, t
2	Broża	7·476	75·8	14·4	9·3	—	93·7	3·8	2·5	—
3	Horbacewicze . .	14·097	77·5	1·2	10·3	R	81·9	0·4	8·4	R, t
4	Horki	18·454	84·8	7·6	7·5	—	67·2	6·5	3.9	R,
5	Hrodek	13·567	83·6	4·1	12·1	—	90·1	1.3	8·6	—
6	Kłusk	13·782	86·4	1·0	9·6	r	86·4	0·6	7·1	R
7	Kłusk (M) . . .	4·960	37·1	60·9	2·0	—	33·5	60·7	1·9	t, r
8	Laskowicze . . .	13·171	88·4	4·7	6·7	—	74·5	3·7	1·0	T
9	Nowe Drogi . .	15·330	80·0	12·3	5·7	r	93·2	2·9	1·7	l
10	Osowiec	11·709	90·5	7·2	2·3	—	95·0	2·3	2·7	—
11	Świsłocz	7·370	79·8	13·2	6·8	—	82.8	12·8	4·4	—
12	Zabłocie	17·709	90·5	7·2	2·3	—	83·9	7·1	1·0	T
13	Zamosze	13·733	71·5	11·9	14·8	r	76·3	11·9	9·0	l
14	Życin	7·904	93·9	1.4	4·7	—	91·2	1·4	4·6	

Powiat BORYSÓW

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	Sur 100 habitants prawosł. orthod.	Na 100 ludności jest katol. cathol.	mojżesz. mosaïque mosaic	inni autres others	Białorusini Bl. Ruthèn. Wh. Ruth.	For 100 inhabitants Polacy Polonais Poles	Żydzi Juifs Jews	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
15	Bichomla	4·360	96·9	0·7	2·4	—	97·8	0·6	1·4	—
16	Berezyno	6·706	85·6	12·0	2·2	—	81·7	11·2	2·2	r
17	Byrczyn	2·462	91·6	7·9	—	—	93·3	5·6	0·4	—
18	Dokszyce	4·222	80·8	19·0	0·2	—	48·1	17·1	0·2	R
19	Dokszyce (M) . .	3·072	13·1	15·8	68·5	m	13 3	15·4	68·4	tt
20	Hajno	11·813	51·3	45·2	2·3	r	50·8	46·3	2·1	—
21	Hlewiń	9.009	76·5	20·0	1·3	e	77·4	17·6	1·4	l, r
22	Jurjewo	8·504	64·8	33·6	0·9	—	51·1	28·3	0·4	R
23	Łochojsk	9·187	56·3	30·7	12·9	—	56·4	30·5	12·9	—
24	Mciż	6·130	88·1	9·3	2·3	—	86·8	6·2	2·3	t
25	Milcza	7·487	86·0	12·9	0·9	—	86·6	12·3	0·9	—
26	Nowo-Borysów (M)	5·452	44·9	26·6	26·7	—	51·8	24·7	19·1	r
27	Osowij	5·664	54·6	43·8	1·5	—	55·0	43·4	1·5	—
28	Pleszczenice . .	11·172	46.2	43·2	6·8	r	47·8	41‘4	6·9	r
29	Prusowicze . . .	5·744	57·1	42 2	0·7	—	53·2	41·8	0·6	r
30	Smolewicze . . .	18·805	75·9	12·6	10·4	r	78·0	9·8	10·3	r
31	Tumiłowicze . . .	6·080	88·8	10·3	0·8	—	88·7	10·3	0 6	—
32	Watunicze . . .	7·025	78·3	20·2	1·0	—	75·4	20·2	1·0	r
33	Ziembiń	14·779	75·5	15·1	8·0	r	78·4	11·8	7·9	r

Powiat IHUMEŃ

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	ludność population	Sur 100 habitants prawosł. orthod.	katolicy cathol.	mojżesz. mosaïque mosaic	Na 100 ludności jest inni autres others	B. Rusini Bl. Ruth. Wh. Ruth.	Polacy Polonais Poles	For 100 inhabitants Rosjanie Russes Russians	Żydzi Juifs Jews	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
34	Bieliczany . . .	10·885	75·5	20·9	3·6	—	65·7	20·9	5·3	3·3	t
35	Cytwa	9.182	92·1	4·7	3·1	—	75·0	4·6	17·2	3·1	—
36	Dudzicze	9.967	84·7	14·6	0·7	—	65·3	14·3	19·2	0·7	—
37	Dukora	10.458	91·8	3·0	5·2	—	92·5	2·3	—	5·1	—
38	Hrebeńka	12 688	85·1	9·6	1·3	r	80·6	9·7	6·9	0·4	t
39	Ihumeń (M) . . .	4.669	35·3	13·1	50·3	m	30·6	13·4	5·2	50·3	—
40	Jakszyce	10.937	84·6	11·0	4·3	—	46·0	10·0	37·1	4·3	t
41	Jurewicze	12.050	84·9	12·1	1·2	r	84·9	12·0	1·8	1·3	—
42	Klinek	6.812	90·2	7·4	2·3	—	90·7	6·9	—	2·3	—
43	Mohylne	7.075	78·1	14·0	7·8	—	60·5	12·9	9·3	7·7	T
44	Nowosiółki . . .	8.072	91·7	4·6	3‘4	—	74·8	4·2	17·5	3·4	—
45	Omelno	12.668	81·0	15·8	2·7	—	67·3	16·0	11·0	2·5	t
46	Pereżyr	10.994	73·8	19·8	6·3	—	50·8	19·2	15·2	6·1	T
47	Pohorełe	16.281	72·4	18·9	8·3	—	55·9	20·8	14·7	8·3	—
48	Pohostka	4.582	50·4	11·6	36·8	—	26·0	11·6	24·6	36·8	—
49	Puchowicze . . .	16.475	70·6	18 5	9·8	—	70·8	16·9	2·1	9·8	—
50	Słoboda Paraszew.	9.209	80·6	15·6	3·8	—	75·2	12·4	8·4	3·6	—
51	Smiłowicze . . .	16.293	77·6	8·3	11.4	m	45·4	7·8	21·2	11·2	T, tt
52	Szock	10.065	81·1	9 5	9·3	—	74·8	8·7	—	9·3	T
53	Uzda	15.003	78·1	8.3	12·2	m	58·3	7·3	20·8	12·2	tt
54	Wierchnień . . .	7.393	85·9	12·6	1·4	—	71·9	17·0	—	1·0	T

Powiat MIŃSK

Liczba gminy	Gminy Communes Communities	ludność poulation	Sur 100 habitants			Na 1000 ludności jest			For 100 inhabitants		
			prawosł. orthod.	katolicy cathol.	mojżesz. mosaïque mosaic	B. Rusini Bl. Ruth. Wh. Ruth.	Polacy Polonais Poles	„tutejsi" pop. „d'ici" „belonging here"	Rosjanie Russes Russians	Żydzi Juifs Jews	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
55	Białorycz	7.339	83·1	15·5	1·3	84·0	11·1	1·0	2·4	1·3	—
56	Gródek-Ostrosz .	18.423	78·2	16·8	4·7	61·7	22·5	3·0	12·5	0·1	—
57	Gródek-Siomków	8.215	80·4	19·0	0·5	72·0	1·8	0·2	18 0	0·1	x
58	Iwieniec	14.750	18·1	74·3	7·6	23·4	66·9	0·3	2·7	6·7	—
59	Kojdanów	22.957	53·0	38·4	8·3	50·0	32·9	4·1	4·4	8·2	—
60	Pierszaj	7.165	33·6	65·9	0·5	31·7	57·8	9·7	0·3	0·5	—
61	Raków	14.584	53·7	35·0	11·3	52·9	37·5	—	0·1	9·5	—
62	Rubieżewicze . .	19.619	26·7	68·6	4·7	27·9	37·2	33·7	—	0·9	—
63	Samochwałkowce	16.562	79·1	18·5	2·4	32·6	13·9	51.3	2·0	0·1	—
64	Siennica	13.452	72·5	25·4	1·5	59·1	16·1	23·6	0·4	0·3	—
65	Stańków	10.797	76·9	22·4	0·7	39·0	20·6	—	39·7	0·5	—
66	Stare Sioło . . .	11.989	50·9	48·0	1·0	28·9	43·0	27·4	0·2	0·5	—
67	Stobłce	7.939	80·8	2·9	16·2	81·2	2·5	—	0·1	16·2	—
68	Świerzeń	7.765	63·2	29·9	6·9	49·1	31·0	2·0	10·9	6·8	—
69	Zasław	13.438	68·9	28·0	3·1	59·9	26·3	13·1	0·5	0·1	—
70	Zasule	6.618	84·9	14·4	0·7	83·2	6·1	7·6	0·5	0·5	1

Powiat SŁUCK

Nazwa gminy	Gminy Communes Communities	Ludność Population	Sur 100 habitants			Na 100 ludności jest		For 100 inhabitants	
			prawosł. orthod.	katol. cathol.	mojżesz. mosaïque mosaic	Białorusini Bl. Ruthèn. Wh. Ruth.	Żydzi Juifs Jews	Polacy Polonais Poles	inni autres others
	2	3	4	5	6	7	8	9	10
71	Bystrzyca	7.739	98·3	1·5	0·2	98·3	0·2	1·5	—
72	Carzewice . . .	13.875	95·3	3·0	1·6	95·5	1·6	2·9	—
73	Cieladowicze . .	7.704	63·9	34·5	1·6	64 1	1·6	34·3	—
74	Cimkowice . . .	11.660	70·7	18·0	11·3	86·8	11·3	1·9	—
75	Czaplice	11.764	94·4	3·4	2·2	95·8	2·2	2·0	—
76	Hrozowo	9.023	78·2	10·2	11·6	78·3	11·4	10·3	—
77	Hrycewicze . . .	9.511	85·2	13·8	1·0	98·1	1·0	0·9	—
78	Kijewicze	9.247	95·2	2·3	2·5	95·5	2·5	2·1	—
79	Kresk	15.354	76·4	21·6	2·0	81·1	2·0	16·9	—
80	Krugowicze . . .	14.504	82·5	11·9	5·6	82·4	5·6	12·0	—
81	Miłkowicze . . .	3.263	84·7	14·5	0·7	84·7	0·7	14·4	—
82	Pociejki	14.198	66·0	19 6	13·7	79·8	13·7	5·8	—
83	Pohost	16.201	92·1	2·9	5·0	91·9	5·0	3·1	—
84	Pukowo	7.487	90·1	8·6	1·1	90·1	1·1	8·7	—
85	Romanowo	11.147	92·8	3·8	3·4	92·9	3·3	3·8	—
86	Słuck	12.829	98·1	1·4	0·5	98·1	0·5	1·4	—
87	Słuck (M) . . .	14.162	32·7	7·2	59·8	32·0	59·8	7·1	—
88	Starobiń	17.156	87·0	2·2	10·6	87·2	10·6	2·2	—
89	Wyżnia	15.688	91·4	3·6	5·0	94·8	5·1	0·1	—
90	Zaostrowicze . .	6.215	83·8	13·0	2·9	83·8	2·9	13·0	—

8. Miasta znajdujące się w obrębie gmin wiejskich z zaludnieniem ponad 1000

8. Villes, situées sur le territoire des communes rurales avec population au dessus de 1000

8. Towns situated in the trerritory of rural communities with a population of over 1000 inhab

Powiat District	Miasto Ville Town	Ludność Population	Wyznania — Confessions %				Narodowości Nationalités Nationalies %	
			katol. cathol.	prawosł. orthod.	mojż. mosaï-que Jewish	inni autres others	Polacy Polonais Poles	inni autres others
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	W I L N O							
Brasław	Brasław	1.235	21·2	4·7	73·5	—	19·1	Ż
	Grzywa	1.673	39·8	4·6	5·3	R	38·7	R
Dzisna	Łużki	1.543	43·4	26·2	29·6	—	66·1	ż
Grodno	Brzostowice W.	1.488	29·6	11·1	59·2	—	38·8	Ż
	Druskieniki	1.284	65·5	3·6	30·4	—	64·6	ż
	Indura	1.924	21·7	0·3	78·0	—	99·7	—
	Jeziory	1.730	8·6	24·0	67·2	—	8·6	Ż, b
	Krynki	5.277	16·4	14·0	67·6	—	58·2	ż
	Łunno	1.729	19·9	3·5	76·7	—	36·9	Ż
	Mosty	1.776	79·6	0·2	20·3	—	79·6	ż
	Skidel	2.647	3·5	8·7	83·5	(m)	3·3	Ż, b
	Wołpa	1.687	40·6	1·1	58·3	—	40·6	Ż
Lida	Ejszyszki	2.344	33·4	—	66·5	—	78·9	ż
	Ostryna	1.481	1·3	21·4	76·9	—	100·0	—
	Raduń	1.387	46·4	—	53·6	—	46·4	Ż
	Szczuczyn	1.539	22·9	1·1	76·9	—	77·7	ż
	Wasiliszki	1.891	28·7	0·3	71·0	—	63·8	X
	Woronowo	1.141	21·3	0·6	78·1	—	18·8	Ż
	Żołudek	1.557	23·9	—	75·7	—	100·0	—
Nowogródek	—	—	—	—	—	—	—	—
Oszmiana	Holszany	1.553	48·4	15·3	36·3	—	49·1	ż, b
	Iwje	2.699	21·2	0·1	79·8	—	21·2	Ż
	Lipniszki	1.191	57·6	—	42·4	—	57·6	ż
	Naliboki	1.647	86·6	0·7	12·7	—	87·4	ż
	Oszmiana	3.442	40·6	1·4	57·2	—	40·6	Ż
	Wołożyn	1.564	—	—	100·0	—	—	Ż
Święcany	Podbrodzie	1.435	46·4	1·5	50·6	—	47·7	Ż
	Świr	1.369	31·7	13·5	54·4	—	31·7	Ż
Troki	Butrymańce	1.346	33·1	—	59·0	(m)	23·6	Ż,1(tt)
	Landwarowo	1.353	71·1	1·0	27·9	—	71·6	ż
	Merecz	1.520	24·9	1·3	73·6	—	74·6	(l)
	Olkieniki	1.244	37·5	—	67·3	—	61·1	t (l)
	Troki	1.886	61·4	4·3	24·7	(k)	93·5	—
Wilejka	Dołhinowo	2.596	26·0	7·1	66·2	—	25·7	Ż, (b)
	Duniłowicze	1.318	35·4	8·0	55·0	—	36·3	ż, (b)
	Gródek	1.438	4·4	21·9	73·2	—	4·4	ż, b
	Krasne	1.003	6·0	63·8	29·7	—	0·9	B, ż
	Kurzeniec	1.630	7·3	18·8	72·8	—	6·2	Ż, b
	Lebiedziewo	1.827	22·3	43·3	34·0	—	17·9	B
	Mołodeczno	1.685	10·7	68·7	20·2	—	9·1	B, ż
	Rudoszkowice	2.569	32·2	21·4	46·0	—	32·4	Ż, b
Wilno	Malaty	1.669	28·4	0·3	65·6	(r)	25·7	Ż
	Niemież	2.941	86·1	4·3	6·9	—	87·6	—
	Szyrwinty	1.796	37·7	0·9	60·5	—	37·0	Ż
	B R Z E Ś Ć L I T E W S K I							
Baranowicze	Horodziej	1.061	3·3	26·6	70·0	—	6·2	Ż, r
	Lachowicze	2.509	40·6	5·2	52·6	—	40·2	Ż
	Nowa Mysz	1.973	60·5	3·4	34·2	—	—	B

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	—	[illegible]	[illegible]
Grodno	Brzostowice W.	1.488	29·6	11·1	59·2	—	38·8	Ż
	Druskieniki	1.284	65·5	3·6	30·4	—	64·6	ż
	Indura	1.924	21·7	0·3	78·0	—	99·7	—
	Jeziory	1.730	8·6	24·0	67·2	—	8·6	Ż, b
	Krynki	5.277	16·4	14·0	67·6	—	58·2	ż
	Łunno	1.729	19·9	3·5	76·7	—	36·9	Ż
	Mosty	1.776	79·6	0·2	20·3	—	79·6	ż
	Skidel	2.647	3·5	8·7	83·5	(m)	3·3	Ż, b
	Wołpa	1.687	40·6	1·1	58·3	—	40·6	Ż
Lida	Ejszyszki	2.344	33·4	—	66·5	—	78·9	ż
	Ostryna	1.481	1·3	21·4	76·9	—	100·0	—
	Raduń	1.387	46·4	—	53·6	—	46·4	Ż
	Szczuczyn	1.539	22·9	1·1	76·9	—	77·7	ż
	Wasiliszki	1.891	28·7	0·3	71·0	—	63·8	X
	Woronowo	1.141	21·3	0·6	78·1	—	18·8	Ż
	Żołudek	1.557	23·9	—	75·7	—	100·0	—
Nowogródek	—	—	—	—	—	—	—	—
Oszmiana	Holszany	1.553	48·4	15·3	36·3	—	49·1	ż, b
	Iwje	2.699	21·2	0·1	79·8	—	21·2	Ż
	Lipniszki	1.191	57·6	—	42·4	—	57·6	ż
	Naliboki	1.647	86·6	0·7	12·7	—	87·4	ż
	Oszmiana	3.442	40·6	1·4	57·2	—	40·6	Ż
	Wołożyn	1.564	—	—	100·0	—	—	Ż
Święcany	Podbrodzie	1.435	46·4	1·5	50·6	—	47·7	Ż
	Świr	1.369	31·7	13·5	54·4	—	31·7	Ż
Troki	Butrymańce	1.346	33·1	—	59·0	(m)	23·6	Ż, l (tt)
	Landwarowo	1.353	71·1	1·0	27·9	—	71·6	ż
	Merecz	1.520	24·9	1·3	73·6	—	74·6	(l)
	Olkieniki	1.244	37·5	—	67·3	—	61·1	t (l)
	Troki	1.886	61·4	4·3	24·7	(k)	93·5	—
Wilejka	Dołhinowo	2.596	26·0	7·1	66·2	—	25·7	Ż, (b)
	Duniłowicze	1.318	35·4	8·0	55·0	—	36·3	ż, (b)
	Gródek	1.438	4·4	21·9	73·2	—	4·4	ż, b
	Krasne	1.003	6·0	63·8	29·7	—	0·9	B, ż
	Kurzeniec	1.630	7·3	18·8	72·8	—	6·2	Ż, b
	Lebiedziewo	1.827	22·3	43·3	34·0	—	17·9	B
	Mołodeczno	1.685	10·7	68·7	20·2	—	9·1	B, ż
	Rudoszkowice	2.569	32·2	21·4	46·0	—	32·4	Ż, b
Wilno	Malaty	1.669	28·4	0·3	65·6	(r)	25·7	Ż
	Niemież	2.941	86·1	4·3	6·9	—	87·6	—
	Szyrwinty	1.796	37·7	0·9	60·5	—	37·0	Ż
	BRZEŚĆ LITEWSKI							
Baranowicze	Horodziej	1.061	3·3	26·6	70·0	—	6·2	Ż, r
	Lachowicze	2.509	40·6	5·2	52·6	—	40·2	Ż
	Nowa Mysz	1.973	60·5	3·4	34·2	—	—	B
Brześć litewski	Domaszewo	2.073	3·0	2·4	92·9	—	5·6	Ż
	Małoryta	1.497	1·2	43·9	54·6	—	1·7	Ż, b
Kobryń	Antopol	3.104	0·6	23·2	76·2	—	100·0	—
	Chomsk	1.540	0·0	21·6	78·4	—	—	Ż, t
	Drohiczyn	1.820	0·0	0·0	100·0	—	—	Ż
	Dywin	1.998	1·4	51·8	46·8	—	53·1	t
	Janów	2.744	2·2	28·2	69·6	—	2·2	Ż, tt
	Motola	4.392	0·1	70·2	29·8	—	—	T
Mozyrz	Dawid-Gródek	7.531	1·5	66·7	31·9	—	0·4	B, ż
	Jelsk	1.162	4·0	51·0	44·1	—	4·0	R, ż
	Kopotkiewicze	2.007	1·8	34·0	64·2	—	0·5	B
	Lelczyce	1.205	2·2	50·1	47·3	—	2·2	B, ż
	Lenin	1.737	1·2	37·2	60·6	—	1·2	Ż, b
	Łochwa	2.371	13·4	51·4	35·2	—	1·2	B, ż
	Pietrykowo	5.453	20·4	40·0	39·6	—	0·2	Ż, r, b
	Skrygałowo	2.059	1·8	72·5	25·7	—	0·8	B, r, ż
	Turów	4.756	1·0	53·4	45·5	—	0·9	B, ż
Pińsk	Horodno	2.696	—	75·6	24·4	—	—	B, ż
	Kożan-Horodek	2.895	1·3	72·6	26·1	—	—	B
	Łohiczyn	1.830	90·7	2·5	6·8	—	91·8	—

Grodno	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	—	[illegible]	[illegible]
	Druskieniki	1.284	65·5	3·6	30·4	—	64·6	ż
	Indura	1.924	21·7	0·3	78·0	—	99·7	—
	Jeziory	1.730	8·6	24·0	67·2	—	8·6	Ż, b
	Krynki	5.277	16·4	14·0	67·6	—	54·2	ż
	Łunno	1.729	19·9	3·5	76·7	—	36·9	Ż
	Mosty	1.776	79·6	0·2	20·3	—	79·6	ż
	Skidel	2.647	3·5	8·7	83·5	(m)	3·3	Ż, b
	Wołpa	1.687	40·6	1·1	58·3	—	40·6	Ż
Lida	Ejszyszki	2.344	33·4	—	66·5	—	78·9	ż
	Ostryna	1.481	1·3	21·4	76·9	—	100·0	—
	Raduń	1.387	46·4	—	53·6	—	46·4	Ż
	Szczuczyn	1.539	22·9	1·1	76·9	—	77·7	ż
	Wasiliszki	1.891	28·7	0·3	71·0	—	63·8	X
	Woronowo	1.141	21·3	0·6	78·1	—	18·8	Ż
	Żołudek	1.557	23·9	—	75·7	—	100·0	—
Nowogródek	—	—	—	—	—	—	—	—
Oszmiana	Holszany	1.553	48·4	15·3	36·3	—	49·1	ż, b
	Iwje	2.699	21·2	0·1	79·8	—	21·2	Ż
	Lipniszki	1.191	57·6	—	42·4	—	57·6	ż
	Naliboki	1.647	86·6	0·7	12·7	—	87·4	ż
	Oszmiana	3.442	40·6	1·4	57·2	—	40·6	Ż
	Wołożyn	1.564	—	—	100·0	—	—	Ż
Święcany	Podbrodzie	1.435	46·4	1·5	50·6	—	47·7	Ż
	Świr	1.369	31·7	13·5	54·4	—	31·7	Ż
Troki	Butrymańce	1.346	33·1	—	59·0	(m)	23·6	Ż, l (tt)
	Landwarowo	1.353	71·1	1·0	27·9	—	71·6	ż
	Merecz	1.520	24·9	1·3	73·6	—	74·6	(l)
	Olkieniki	1.244	37·5	—	67·3	—	61·1	t (l)
	Troki	1.886	61·4	4·3	24·7	(k)	93·5	—
Wilejka	Dołhinowo	2.596	26·0	7·1	66·2	—	25·7	Ż, (b)
	Duniłowicze	1.318	35·4	8·0	55·0	—	36·3	ż, (b)
	Gródek	1.438	4·4	21·9	73·2	—	4·4	ż, b
	Krasne	1.003	6·0	63·8	29·7	—	0·9	B, ż
	Kurzeniec	1.630	7·3	18·8	72·8	—	6·2	Ż, b
	Lebiedziewo	1.827	22·3	43·3	34·0	—	17·9	B
	Mołodeczno	1.685	10·7	68·7	20·2	—	9·1	B, ż
	Rudoszkowice	2.569	32·2	21·4	46·0	—	32·4	Ż, b
Wilno	Malaty	1.669	28·4	0·3	65·6	(r)	25·7	Ż
	Niemież	2.941	86·1	4·3	6·9	—	87·6	—
	Szyrwinty	1.796	37·7	0·9	60·5	—	37·0	Ż
	BRZEŚĆ LITEWSKI							
Baranowicze	Horodziej	1.061	3·3	26·6	70·0	—	6·2	Ż, r
	Lachowicze	2.509	40·6	5·2	52·6	—	40·2	Ż
	Nowa Mysz	1.973	60·5	3·4	34·2	—	—	B
Brześć litewski	Domaszewo	2.073	3·0	2·4	92·9	—	5·6	Ż
	Małoryta	1.497	1·2	43·9	54·6	—	1·7	Ż, b
Kobryń	Antopol	3.104	0·6	23·2	76·2	—	100·0	—
	Chomsk	1.540	0·0	21·6	78·4	—	—	Ż, t
	Drohiczyn	1.820	0·0	0·0	100·0	—	—	Ż
	Dywin	1.998	1·4	51·8	46·8	—	53·1	t
	Janów	2.744	2·2	28·2	69·6	—	2·2	Ż, tt
	Motola	4.392	0·1	70·2	29·8	—	—	T
Mozyrz	Dawid-Gródek	7.531	1·5	66·7	31·9	—	0·4	B, ż
	Jelsk	1.162	4·0	51·0	44·1	—	4·0	R, ż
	Kopotkiewicze	2.007	1·8	34·0	64·2	—	0·5	B
	Lelczyce	1.205	2·2	50·1	47·3	—	2·2	B, ż
	Lenin	1.737	1·2	37·2	60·6	—	1·2	Ż, b
	Łochwa	2.371	13·4	51·4	35·2	—	1·2	B, ż
	Pietrykowo	5.453	20·4	40·0	39·6	—	0·2	Ż, r, b
	Skrygałowo	2.059	1·8	72·5	25·7	—	0·8	B, r, ż
	Turów	4.756	1·0	53·4	45·5	—	0·9	B, ż
Pińsk	Horodno	2.696	—	75·6	24·4	—	—	B, ż
	Kożan-Horodek	2.895	1·3	72·6	26·1	—	—	B
	Lohiczyn	1.830	90·7	2·5	6·8	—	91·8	—
	Łuniniec	8.025	11·6	63·0	24·8	—	11·6	R, ż
	Płotnicy	2.580	1·3	78·1	20·6	—	1·4	B, ż
	Pohost	1.020	12·4	15·0	73·6	—	11·8	Ż, b
	Stolin	4.347	1·0	31·5	67·3	—	1·0	Ż, b

	Szyrwinty	1.796	37·7	0·9	60·5	—	37·0	Ż
	BRZEŚĆ LITEWSKI							
Baranowicze	Horodziej	1.061	3·3	26·6	70·0	—	6·2	Ż, r
	Lachowicze	2.509	40·6	5·2	52·6	—	40·2	Ż
	Nowa Mysz	1.973	60·5	3·4	34·2	—	—	B
Brześć litewski	Domaszewo	2.073	3·0	2·4	92·9	—	5·6	Ż
	Małoryta	1.497	1·2	43·9	54·6	—	1·7	Ż, b
Kobryń	Antopol	3.104	0·6	23·2	76·2	—	100·0	—
	Chomsk	1.540	0·0	21·6	78·4	—	—	Ż, t
	Drohiczyn	1.820	0·0	0·0	100·0	—	—	Ż
	Dywin	1.998	1·4	51·8	46·8	—	53·1	t
	Janów	2.744	2·2	28·2	69·6	—	2·2	Ż, tt
	Motola	4.392	0·1	70·2	29·8	—	—	T
Mozyrz	Dawid-Gródek	7.531	1·5	66·7	31·9	—	0·4	B, ż
	Jelsk	1.162	4·0	51·0	44·1	—	4·0	R, ż
	Kopotkiewicze	2.007	1·8	34·0	64·2	—	0·5	B
	Lelczyce	1.205	2·2	50·1	47·3	—	2·2	B, ż
	Lenin	1.737	1·2	37·2	60·6	—	1·2	Ż, b
	Łochwa	2.371	13·4	51·4	35·2	—	1·2	B, ż
	Pietrykowo	5.453	20·4	40 0	39·6	—	0·2	Ż, r, b
	Skrygałowo	2.059	1·8	72·5	25·7	—	0·8	B, r, ż
	Turów	4.756	1·0	53·4	45·5	—	0·9	B, ż
Pińsk	Horodno	2.696	—	75·6	24·4	—	—	B, ż
	Kożan-Horodek	2.895	1·3	72 6	26·1	—	—	B
	Lohiczyn	1.830	90·7	2·5	6·8	—	91·8	—
	Łuniniec	8.025	11·6	63 0	24·8	—	11·6	R, ż
	Płotnicy	2.580	1·3	78·1	20·6	—	1·4	B, ż
	Pohost	1.020	12·4	15·0	73·6	—	11·8	Ż, b
	Stolin	4.347	1 0	31·5	67·3	—	1·0	Ż, b
Prużana	Bereza Kartuzka	3 981	16·8	16·1	66·9	—	16·8	Ż, b
	Narewka	1.177	15·3	12·6	71·5	—	—	Ż, b
	Szereszewo	3.226	24·4	31·2	44·4	—	24·4	Ż, b
Słonim	Byteń	1.031	1·4	14·1	84·5	—	15·5	Ż
	Kossów	2.324	12·2	14·2	73·6	—	82·0	b
	Mołczadź	1.734	8·5	19·9	71·6	—	8·5	Ż, b
	Rożana	3.645	18·9	11·1	69·8	—	74·5	Ż
	Zdzięcioł	2.955	17·5	5·5	77·0	—	17·8	Ż
Wołkowysk	Jałówka	1.094	30·2	14·1	55·7	—	30·2	Ż, r
	Łysków	1.154	8·4	41·8	49·7	—	8·4	Ż, b
	Mścibów	1.080	71·2	2·1	26·7	—	73·3	ż
	Pieski	1.750	15·9	10·3	73·8	—	16·5	Ż, b
	Porozowo	1.826	65·3	0·5	34·2	—	66·1	ż
	Świsłocz	2.837	11·7	8·9	79·2	—	14·4	T
	Zelwa	2.152	26·2	3·6	70·1	—	29·0	Ż
	MIŃSK							
Bobrujsk	Lubań	2.211	—	59·8	40·2	—	—	B, ż
	Osipowicze	3.685	24·7	41·2	32·9	—	4·7	B, ż
	Stare Drogi	1.503	5·0	15·3	79·7	—	—	B
	Świsłocz	1.897	3·4	45·2	50·6	—	3·4	Ż, b
Borysów	Łohojsk	1.972	8·1	34·4	56·9	—	8·8	Ż, b
	Smolewicze	3.846	7·5	43·9	48·1	—	7·5	Ż, b
	Ziembin	1.512	9·7	24·5	64·4	—	5·5	Ż, b
Ihumeń	Berezyna	2.589	8·7	25·2	64·1	—	8·7	Ż, t, b
	Piesoczno	1.792	1·3	81·4	17·3	—	0·6	B, ż
	Puchowicze	2.434	3·1	40·0	54·7	—	3·1	Ż, b
	Smiłowicze	3.009	16·3	9·7	59·4	m	16·3	Ż, tt
	Uzda	2.336	7·2	12 6	71·4	—	7·2	Ż, b
Mińsk	Gródek Ostroszycki	1.105	9·9	23·8	65·1	—	71·6	b
	Iwjeniec	2.246	50·6	3·9	45·5	—	50·8	ż
	Kojdanowo	3.762	22·1	30·0	46·2	—	13·5	Ż, b
	Raków	3.332	45·4	7·3	47·3	—	53·7	ż
	Stołpce	2.614	5·6	45·0	49·1	—	5·6	Ż, b
	Świerzeń Nowy	1.308	5·1	57·7	37·2	—	5·7	B, ż, t
Słuck	Hancewicze	1.396	28·8	20 4	50·6	—	28·8	Ż, b
	Hrozowo	1.172	1·3	17·0	81·7	—	1·3	Ż, b
	Kopyl	3.807	3·1	46·2	48·2	—	0·7	B, ż
	[illegible]	1.595	—	89·4	10·6	—	—	[illegible]

	Troki	1.886	61·4	4·3	24·7	(k)	93·5	—
Wilejka	Dołhinowo	2.596	26·0	7·1	66·2	—	25·7	Ż, (b)
	Duniłowicze	1.318	35·4	8·0	55·0	—	36·3	ż, (b)
	Gródek	1.438	4·4	21·9	73·2	—	4·4	ż, b
	Krasne	1.003	6·0	63·8	29·7	—	0·9	B, ż
	Kurzeniec	1.630	7·3	18·8	72·8	—	6·2	Ż, b
	Lebiedziewo	1.827	22·3	43·3	34·0	—	17·9	B
	Mołodeczno	1.685	10·7	68·7	20·2	—	9·1	B, ż
	Rudoszkowice	2.569	32·2	21·4	46·0	—	32·4	Ż, b
Wilno	Malaty	1.669	28·4	0·3	65·6	(r)	25·7	Ż
	Niemież	2.941	86·1	4·3	6·9	—	87·6	—
	Szyrwinty	1.796	37·7	0·9	60·5	—	37·0	Ż
	BRZEŚĆ LITEWSKI							
Baranowicze	Horodziej	1.061	3·3	26·6	70·0	—	6·2	Ż, r
	Lachowicze	2.509	40·6	5·2	52·6	—	40·2	Ż
	Nowa Mysz	1.973	60·5	3·4	34·2	—	—	B
Brześć litewski	Domaszewo	2.073	3·0	2·4	92·9	—	5·6	Ż
	Małoryta	1.497	1·2	43·9	54·6	—	1·7	Ż, b
Kobryń	Antopol	3.104	0·6	23·2	76·2	—	100·0	—
	Chomsk	1.540	0·0	21·6	78·4	—	—	Ż, t
	Drohiczyn	1.820	0·0	0·0	100·0	—	—	Ż
	Dywin	1.998	1·4	51·8	46·8	—	53·1	t
	Janów	2.744	2·2	28·2	69·6	—	2·2	Ż, tt
	Motola	4.392	0·1	70·2	29·8	—	—	T
Mozyrz	Dawid-Gródek	7.531	1·5	66·7	31·9	—	0·4	B, ż
	Jelsk	1.162	4·0	51·0	44·1	—	4·0	R, ż
	Kopotkiewicze	2.007	1·8	34·0	64·2	—	0·5	B
	Lelczyce	1.205	2·2	50·1	47·3	—	2·2	B, ż
	Lenin	1.737	1·2	37·2	60·6	—	1·2	Ż, b
	Łochwa	2.371	13·4	51·4	35·2	—	1·2	B, ż
	Pietrykowo	5.453	20·4	40 0	39·6	—	0·2	Ż, r, b
	Skrygałowo	2.059	1·8	72·5	25·7	—	0·8	B, r, ż
	Turów	4.756	1·0	53·4	45·5	—	0·9	B, ż
Pińsk	Horodno	2.696	—	75·6	24·4	—	—	B, ż
	Kożan-Horodek	2.895	1·3	72 6	26·1	—	—	B
	Lohiczyn	1.830	90·7	2·5	6·8	—	91·8	—
	Łuniniec	8.025	11·6	63 0	24·8	—	11·6	R, ż
	Płotnicy	2.580	1·3	78·1	20·6	—	1·4	B, ż
	Pohost	1.020	12·4	15·0	73·6	—	11·8	Ż, b
	Stolin	4.347	1 0	31·5	67·3	—	1·0	Ż, b
Prużana	Bereza Kartuzka	3 981	16·8	16·1	66·9	—	16·8	Ż, b
	Narewka	1.177	15·3	12·6	71·5	—	—	Ż, b
	Szereszewo	3.226	24·4	31·2	44·4	—	24·4	Ż, b
Słonim	Byteń	1.031	1·4	14·1	84·5	—	15·5	Ż
	Kossów	2.324	12·2	14·2	73·6	—	82·0	b
	Mołczadź	1.734	8·5	19·9	71·6	—	8·5	Ż, b
	Rożana	3.645	18·9	11·1	69·8	—	74·5	Ż
	Zdzięcioł	2.955	17·5	5·5	77·0	—	17·8	Ż
Wołkowysk	Jałówka	1.094	30·2	14·1	55·7	—	30·2	Ż, r
	Łysków	1.154	8·4	41·8	49·7	—	8·4	Ż, b
	Mścibów	1.080	71·2	2·1	26·7	—	73·3	ż
	Pieski	1.750	15·9	10·3	73·8	—	16·5	Ż, b
	Porozowo	1.826	65·3	0·5	34·2	—	66·1	ż
	Świsłocz	2.837	11·7	8·9	79·2	—	14·4	T
	Zelwa	2.152	26·2	3·6	70·1	—	29·0	Ż
	MIŃSK							
Bobrujsk	Lubań	2.211	—	59·8	40·2	—	—	B, ż
	Osipowicze	3.685	24·7	41·2	32·9	—	4·7	B, ż
	Stare Drogi	1.503	5·0	15·3	79·7	—	—	B
	Swisłocz	1.897	3·4	45·2	50·6	—	3·4	Ż, b
Borysów	Łohojsk	1.972	8·1	34·4	56·9	—	8·8	Ż, b
	Smolewicze	3.846	7·5	43·9	48·1	—	7·5	Ż, b
	Ziembin	1.512	9·7	24·5	64·4	—	5·5	Ż, b
Ihumeń	Berezyna	2.589	8·7	25·2	64·1	—	8·7	Ż, t, b
	Piesoczno	1.792	1·3	81·4	17·3	—	0·6	B, ż
	Puchowicze	2.434	3·1	40·0	54·7	—	3·1	Ż, b
	Smiłowicze	3.009	16·3	9·7	59·4	m	16·3	Ż, tt
	Uzda	2.336	7·2	12 6	71·4	—	7·2	Ż, b
Mińsk	Gródek Ostroszycki	1.105	9·9	23·8	65·1	—	71·6	b
	Iwjeniec	2.246	50·6	3·9	45·5	—	50·8	ż

	Jelsk	1.162	4·0	51·0	44·1	—	4·0	R, ż
	Kopotkiewicze	2.007	1·8	34·0	64·2	—	0·5	B
	Lelczyce	1.205	2·2	50·1	47·3	—	2·2	B, ż
	Lenin	1.737	1·2	37·2	60·6	—	1·2	Ż, b
	Łochwa	2.371	13·4	51·4	35·2	—	1·2	B, ż
	Pietrykowo	5.453	20·4	40·0	39·6	—	0·2	Ż, r, b
	Skrygałowo	2.059	1·8	72·5	25·7	—	0·8	B, r, ż
	Turów	4.756	1·0	53·4	45·5	—	0·9	B, ż
Pińsk	Horodno	2.696	—	75·6	24·4	—	—	B, ż
	Kożan-Horodek	2.895	1·3	72·6	26·1	—	—	B
	Lohiczyn	1.830	90·7	2·5	6·8	—	91·8	—
	Łuniniec	8.025	11·6	63·0	24·8	—	11·6	R, ż
	Płotnicy	2.580	1·3	78·1	20·6	—	1·4	B, ż
	Pohost	1.020	12·4	15·0	73·6	—	11·8	Ż, b
	Stolin	4.347	1·0	31·5	67·3	—	1·0	Ż, b
Prużana	Bereza Kartuzka	3.981	16·8	16·1	66·9	—	16·8	Ż, b
	Narewka	1.177	15·3	12·6	71·5	—	—	Ż, b
	Szereszewo	3.226	24·4	31·2	44·4	—	24·4	Ż, b
Słonim	Byteń	1.031	1·4	14·1	84·5	—	15·5	Ż
	Kossów	2.324	12·2	14·2	73·6	—	82·0	b
	Mołczadź	1.734	8·5	19·9	71·6	—	8·5	Ż, b
	Rożana	3.645	18·9	11·1	69·8	—	74·5	Ż
	Zdzięcioł	2.955	17·5	5·5	77·0	—	17·8	Ż
Wołkowysk	Jałówka	1.094	30·2	14·1	55·7	—	30·2	Ż, r
	Łysków	1.154	8·4	41·8	49·7	—	8·4	Ż, b
	Mścibów	1.080	71·2	2·1	26·7	—	73·3	ż
	Pieski	1.750	15·9	10·3	73·8	—	16·5	Ż, b
	Porozowo	1.826	65·3	0·5	34·2	—	66·1	ż
	Świsłocz	2.837	11·7	8·9	79·2	—	14·4	T
	Zelwa	2.152	26·2	3·6	70·1	—	29·0	Ż
	M I Ń S K							
Bobrujsk	Lubań	2.211	—	59·8	40·2	—	—	B, ż
	Osipowicze	3.685	24·7	41·2	32·9	—	4·7	B, ż
	Stare Drogi	1.503	5·0	15·3	79·7	—	—	B
	Świsłocz	1.897	3·4	45·2	50·6	—	3·4	Ż, b
Borysów	Łohojsk	1.972	8·1	34·4	56·9	—	8·8	Ż, b
	Smolewicze	3.846	7·5	43·9	48·1	—	7·5	Ż, b
	Ziembin	1.512	9·7	24·5	64·4	—	5·5	Ż, b
Ihumeń	Berezyna	2.589	8·7	25·2	64·1	—	8·7	Ż, t, b
	Piesoczno	1.792	1·3	81·4	17·3	—	0·6	B, ż
	Puchowicze	2.434	3·1	40·0	54·7	—	3·1	Ż, b
	Smiłowicze	3.009	16·3	9·7	59·4	m	16·3	Ż, tt
	Uzda	2.336	7·2	12·6	71·4	—	7·2	Ż, b
Mińsk	Gródek Ostroszycki	1.105	9·9	23·8	65·1	—	71·6	b
	Iwjeniec	2.246	50·6	3·9	45·5	—	50·8	ż
	Kojdanowo	3.762	22·1	30·0	46·2	—	13·5	Ż, b
	Raków	3.332	45·4	7·3	47·3	—	53·7	ż
	Stołpce	2.614	5·6	45·0	49·1	—	5·6	Ż, b
	Swierzeń Nowy	1.308	5·1	57·7	37·2	—	5·7	B, ż, t
Słuck	Hancewicze	1.396	28·8	20·4	50·6	—	28·8	Ż, b
	Hrozowo	1.172	1·3	17·0	81·7	—	1·3	Ż, b
	Kopyl	3.807	3·1	46·2	48·2	—	0·7	B, ż
	Kresk	1.595	—	89·4	10·6	—	—	B, ż
	Romanowo	1.278	1·8	74·7	23·3	—	1·8	B, ż
	Siemierzewo	2.439	2·1	92·7	7·2	—	2·1	B, ż
	Simkowicze	1.931	1·9	32·4	65·7	—	—	Ż, b
	Starobin	2.455	0·7	38·4	60·9	—	0·7	Ż, b

OBJAŚNIENIA: Wyznania i narodowości „inne" oznaczono małą literą, gdy ich jest 10—50%, wielką, gdy ich jest większość załudnienia.

NOTES: Les habitants d' „autre" confession et nationalité sont désignés par une minuscule lorsqu'ils forment 10—50% de la population, par une majuscule, lorsqu'ils forment la majorite.

NOTE: Inhabitants of „other" confessions and nationalities are designed by small letters, when from 10—50%, by capitals when forming the majority.

Następującymi literemi określono „inne" wyznania: narodowości: | Voici les lettres qui désignent les „autres" confessions: nationalités: | The following letters are including under „others"

confessions:
- k = karaimi, karaims
- m = mahometanie, mahometans
- r = starowierny, raskolniks

nationalities:
- b = Białorusini, Bl. Ruthenes, Wh. Ruthenes
- l = Litwini, Lithuaniens, Lithuanians
- r = Rosjanie, Russes, Russians
- t = „tutejsi" pop. „d'ici", „belonging here"
- tt = Tatarzy, Tatares, Tartars
- ż = Żydzi, Juifs, Jews.